

Висока пословно - техничка школа струковних студија Ужице
Трг Светог Саве 34, Ужице
телефони: (+381-31) 512-013; 512-789; 513-385
web: www.vpts.edu.rs

Tempus

The publication has been funded within the framework of the European Union Tempus programme which is funded by the Directorate General for Development and Co-operation - EuropeAid and the Directorate General for Enlargement.

This publication reflects the views only of the authors, and the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information therein.

Project No. 544543-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUS-JPCR

РАЧУНОВОДСТВО
ТУРИСТИЧКИХ
АГЕНЦИЈА

НАДА НЕДОВИЋ

Нада Д. Недовић

**РАЧУНОВОДСТВО
ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА**

Ужице, 2015.

Др Нада Недовић
РАЧУНОВОДСТВО ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА
Уџбеник

Издавач:

Висока пословно-техничка школа струковних студија, Ужице
Трг Светог Саве 34

За издавача

Проф. др Ивана Тировић, Директор

Уредник *MHTSPS* издања

Проф. др Милутин Р. Ђуричић

Рецензенти:

Др Ненад Којић, доцент

Др Драган Кулина, ванр. проф.

Дизајн корица и техничка припрема:

Милисав Шуљагић

Тираж: 125 примерака

Штампа: „Графопласт плус“ Ужице

ISBN 978-86-83573-78-3

ПРЕДГОВОР

У оквиру студијског програма Туризам студенти слушају предмет *Рачуноводство туристичких агенција*. Програмски садржај предмета прилагођен је студентима струковних студија, који се оспособљавају за практичан рад на конкретним пословима у Рачуноводству туристичких агенција.

Наиме, привредни субјекти у туризму имају низ специфичности везано за њихово пословање, па је Аутор из тих разлога у овој књизи желео да укаже на књижење промена које се дешавају у пословању субјеката у туризму. То је разлог што је у књизи приказан велики број практичних примера код Агенција – организатора туристичких путовања и Агенција - посредничких организација у туризму.

Материја која је изложена у књизи, по обиму прилагођена је фонду часова предмета Рачуноводство и намењена је студентима за спремање испита, али исто тако је корисна и за књиговође који раде на конкретним пословима у рачуноводству привредних субјеката у туризму.

Овај уџбеник је штампан у оквиру реализације ТЕМПУС пројекта број 544543-ТЕМПУС-1-2013-1-РС-ТЕМПУС-ЈПЦР под називом: Модернизација и хармонизација студијских програма из области туризма у Србији, чији је носилац Издавач ове књиге, а Координатор пројекта проф. др Милутин Ђуричић.

УВОД

У раним фазама развоја привреде уочена је потреба за бележењем одређених економских догађаја, што нам доказују пронађени записи на дрвету, кожи, глиненим плочицама. Прво су трговци почели да бележе економске догађаје а касније бележе кредитне обавезе. Обавеза бележења кредитних односа први пут је забележена у Хамурабијевом законуку 3800 године пре н.е. Развојем кредитног пословања постојала је потреба за бележењем примања и издавања новца а самими тим развија се и одређена евиденција.

Развојем привреде долази до значајнијег развоја књиговодства. Зачетак савременог књиговодства бележи се у 19 веку када се формирају одређени књиговодствени механизми као што су инвентар, биланс, дневник, главна књига, закључни лист . Даљи развој савремене привреде утицао је да за потребе власника привредних друштава и њиховог менаџмента дође до проширивања књиговодства у рачуноводство.

1. РАЧУНОВОДСТВО

За потребе власника и менаџера нису били довољни само подаци из књиговодства већ и разне врсте анализе и контроле, као и финансијско планирање. 19 век је век револуционарног развој књиговодства, по томе што више не задовољава само књиговодствено праћење укупног резултата па се развија обрачун резултата по јединици учинака са циљем да се утврде трошкови по јединици производа. Тако књиговодство постаје важан инструмент праћења процеса производње, планирања, анализе и контроле пословања и назива се рачуноводство. Рачуноводство сачињавају:

- књиговодство,
- финансијско планирање,
- контрола пословања и
- анализа пословања.

Књиговодство као део рачуноводства представља основу за планирање, контролу и анализу пословања привредног субјекта.

На основу пословних промена које су потврђене одговарајућом документацијом врши се књижење у књиговодству.

Рачуноводство је инструмент за управљање привредим друштвима и привредом у целини.

У циљу једнообразности књиговодствене евиденције прво је унифицирана књиговодствена евиденција на нивоу националне привреде а затим се настоји успоставити једнообразна евиденција на нивоу привреде европских земаља а затим и на међународном нивоу. Стандардизација рачуноводствених правила на вишим нивоима има за циљ да олакша несметано кретање роба, капитала и стварање заједничког тржишта.

У Србији рачуноводствена питања су регулисана:

- Закон о рачуноводству (Сл.гл.РС62/13, објављен 16.јула 2013.г.)
- Закон и ревизији (Сл.гл. 62/13, објављен 16.07.2013.г.)
- Правилник о контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за предузећа, задруге и предузетнике (Сл.гл. РС бр 53-2004)
- Међународни рачуноводствени стандарди-МРС (International Accounting Standards - IAS)

1.1. Контни оквир за предузећа, задруге и предузетнике

Закон о рачуноводству и обавезује да се пословне књиге воде на принципима двојног књиговодства, и уз примену Контног оквира. Књиговодствена евиденција се води у дневнику и на рачунима главне књиге и у помоћним књигама.

Контни оквир је списак рачуна на којима се евидентирају пословне промене. Његова примена омогућава једнообразност књиговодствене евиденције у књижењу пословних промена у субјектима који послују на територији једне земље.

Закон о рачуноводству обавезује обавезно вођење књига по принципу двојног књиговодства.

КОНТНИ ОКВИР ЈЕ СПИСАК РАЧУНА НА КОЈИМА СЕ ЕВИДЕНТИРАЈУ ПОСЛОВНЕ ПРОМЕНЕ

У контном оквиру конта могу бити распоређена по:

- функционалном принципу и
- билансном принципу.

У нашој земљи од 1997. године примењује се контни оквир по билансном принципу. Садржи следеће класе:

1. неуплаћени уписани капитал и стална имовина
2. Залихе
3. Краткорочна потраживања, пласмани и готовина
4. Капитал
5. Дугорочна резервисања и обавезе
6. Расходи
7. Приходи
8. Отварање и закључак рачуна стања и успеха
9. Ванбилансна евиденција
10. Обрачун трошкова и учинака

1.2. Књиговодство

Књиговодство представља праћење пословних промена применом књиговодствених механизма. Прво се развија просто књиговодство а даљим развојем успоставља се примена двојног књиговодства.

Према томе, књиговодствена евиденција се може водити у форми:

- простог књиговодства и
- двојног књиговодства.

Просто књиговодство је систем евиденције у коме се обухватају само економски догађаји који су интересантни за онога ко води књиговодствену евиденцију, на пример:

- књига благајне,
- књига дужника,
- књига поверилаца,
- књига готовине у банкама и сл.

Ово је парцијална несистематична евиденција.

Двојно књиговодство представља заокружен, систематичан и свеобухватан систем евидентирања економских догађаја у предузећу. Омогућава увид у кретање имовине предузећа и резултате пословања привредног субјекта.

У систему двојног књиговодства свака пословна промена се двострано сагледава и то тако што један или више конта дугују и један или више конта потражују.

Пословне књиге у двојном књиговодству су:

- дневник,
- главна књига и
- помоћне књиге.

Вођење пословних књига и достављање финансијских извештаја свака земља прописује одређеним законима уз примену Директива ЕУ.

Карактеристике система двојног књиговодства:

- Књиговодство је независна, аутономна евидениција
- Књиговодство је свеобухватна евиденција

Билансни принцип је основ двојног књиговодства из кога проистиче двостраност у праћењу пословних промена и аутоматска контрола књиговодствене евиденције.

Суштина двојног књиговодства је у двостраној евиденцији пословних промена на контима која дугују и на контима која потражују. Истовремено захваљујући томе могућа је аутоматска контрола извршених књижења и реално исказивање резултата пословања.

Двојно књиговодство је заокружен систем евиденције од 1.01. до 31.12. текуће године који омогућава целовито праћење резултата пословања предузећа.

1.3. Документација у књиговодству

Документ је основ за књижење пословне промене у књиговодству.

То је писмена исправа којом се потврђује да је пословна промена настала и мора да садржи следеће елементе:

- назив документа,
- датум настанка,
- садржај пословне промене и
- потпис одговорног лица.

Документација у књиговодству сврстава се у одређене групе

према садржини пословне промене и то документа у вези:

- благајничког пословања,
- платног промета,
- основних средстава,
- материјала,
- производње и продаје готових производа.

Књиговодствена документа у вези са:

1. Благајничким пословањем
 - готовински чек,
 - налог благајни за наплату,
 - налог благајни за исплату,
 - признаница,
 - путни налог,
 - благајнички извештај,
 - платни списак.
2. Безготовинска плаћања преко текућег рачуна:
 - вирмански налог,
 - барирани чек,
 - општа уплатница,
 - извод са текућег рачуна,
3. Документа у вези основних средстава
 - одлука,
 - записник о пријему основних средстава,
 - фактура,
 - обрачунске ситуације,
 - записници (о мањку, вишку, расходу и сл.)
4. Документација у вези материјала
 - закључница,
 - пријемница,
 - комисијски записник о пријему материјала
 - књижно писмо.
6. Документација у вези са праћењем производње
 - радни налог,
 - требовање,
 - повратница,
 - радна листа.
 - закључница,
7. Документација у вези продаје готових производа

- закључница,
- налог за издавање готових производа,
- отпремница,
- фактура.

8. Налог за књижење

2. ПОСЛОВНЕ КЊИГЕ

Књиговодство привредног субјекта води се у главној књизи I степена - синтетичка евиденција и у главној књизи II степена - аналитичка евиденција која се води у помоћним књигама.

Пословне књиге морају да обухвате све књиговодствене промене које настају у пословању предузећа.

Које пословне књиге се морају водити у књиговодству предузећа прописано је Законом о рачуноводству Сл.гл. бр 62/13.

Према томе, у књиговодству се воде следеће пословне књиге:

- Дневник,
- Синтетичка евиденција,
- Аналитичка евиденција,
- Пробни биланс,
- Закључни лист,
- Биланс стања и
- Биланс успеха.

На основу података из пословних књига на крају године доносе се Финансијски извештаји и подносе се Народној банци Србије.

Финансијски извештај се састоји из:

- Биланс стања,
- Биланс успеха и
- Извештаја о новчаним токовима.

Пословне књиге и финансијски извештај су основ за планирање пословања предузећа, контролу и анализу пословања.

2.1. Инвентар

На почетку године, на основу крајњег биланса стања, отварају се пословне књиге и то Дневник и Главна књига првог степена.

Крајњи биланс као део финансијског извештаја саставља се на основу Инвентара. Инвентар је детаљан попис средстава и извора средстава по врсти, количини и вредности. Саставља се на основу инвентарисања.

Инвентарисање је скуп радњи којима се утврђује стварно стање, и може бити:

- редовно и ванредно,
- потпуно и делимично,
- повремено и континуирано.

Упоредњем стања по књигама и стања утврђеног инвентарисањем утврђују се евентуални вишкови или мањкови и саставља се Инвентар.

Инвентар је једностранни табеларни преглед средстава и извора средстава појединачно по количини и вредности

У Инвентар се прво уноси Актива (средства) а затим Пасива (извори средстава).

ИНВЕНТАР

Р.бр	Назив	Појединачно	Део групе	Укупно

Биланс, дневник и књиговодствени рачуни чине основ књиговодствене евиденције

2.2. Биланс

Крајњи Биланс се саставља на основу Инвентара а почетни Биланс саставља се на основу крајњег Биланса.

Биланс потиче од латинске речи:

“би” – двоструки, и

“ланх“ - тас на ваги,

што би значило вага са два уравнотежена таса.

Биланс је збирни, двострани табеларни преглед средстава и извора средстава на одређени дан и показује нам вредност средстава и извора средстава.

НАПОМЕНА: званични табела биланса стања према Закону о рачуноводству је једнострана табела у коју се прво уноси Актива а затим и Пасива при чему њихова вредност мора да буде једнака. Када се подноси Годишњи финансијски извештај биланс се исказује на званичној табели. Ово је свакао урађено из практичних разлога.

Биланс има две стране :

- лева-Активна и

- десна-Пасивна

БИЛАНС СТАЊА на дан: _____

Активна			Пасивна		
Р. бр	СРЕДСТВА	ИЗНОС	Р.бр	ИЗВОРИ СРЕДСТАВА	ИЗНОС
	А.Стална имовина			А.Сопствени извори	
	Б.Залихе			Б.Позајмљени извори	
	В.Краткорочна потраживања, пласмани и готовина				

Структура средстава у активи:

А Стална имовина;

- Неуплаћени уписани капитал,
- Нематеријална улагања,
- Некретнине, постројења, опрема и биол. сред. ,
- Дугорочни финансијски пласмани.

Б Залихе;

- Материјал, резервни делови, алати и инвент.,
- Недовршена производња,
- Готови производи,
- Роба.

В Краткорочна потраживања, пласмани и готовина;

- Потраживања по основу продаје,
- Потраживања из специјалних послова,
- Краткорочни финансијски пласмани,
- Хартије од вредности,
- Новчана средства,
- Плаћени аванси.

Структура извора средстава у пасиви:

А Сопствени извори;

- Основни капитал може бити;
- Резерве и
- Нераспоређена добит.

Б Туђи извори;

- Дугорочне и краткорочне обавезе,
- Дугорочне финансијске обавезе,
- Обавезе из пословања,
- Обавезе из специфичних послова,
- Обавезе за зараде,
- Обавезе по издатим хартијама од вредности,
- Примљени аванси.

2.3. Дневник

Дневник је једна од основних књиговодствених евиденција који је база за остале евиденције у књиговодству и истовремено има и контролну функцију.

У дневнику се све пословне промене уносе хронолошки како су настале. Прво се отвара почетно стање 1. јануара и после свих књижења 31. децембра књижи се салдо за изравнање и закључује се дневник.

Први књигодствени став у дневнику је почетно стање а затим се остале промене у дневнику књиже хронолошки онако како су и настале.

Свака пословна промена се књижи као књиговодствени став и мора бити документована. По принципу двојног књиговодства књиговодствени став садржи:

- редни број пословне промене,
- датум настанка промене,
- број конта који дугује,
- назив конта који дугује,
- износ дугује,
- број конта који потражује,
- назив конта који потражује,
- износ потражује,
- опис пословне промене и
- раставна црта.

Свака пословна промена у књиговодству приказана је кроз књиговодствени став.

Књиговодствени став може бити:

- прост и
- сложен.

Прост књиговодствени став представља двострани приказ економског догађаја, прво на једној страни дугује а затим на другој страни потражује при чему само један рачун дугује и један рачун потражује. Приказ на страни дугује мора бити у равнотежи са приказом на страни потражује.

Сложен књиговодствени став подразумева два или више конта на страни дугује или два или више конта на страни потражује, при тома мора постојати равнотежа између стране дугује и стране потражује.

Дневник

Р. бр.	Дат	Број конта		Опис	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	10.12			Благајна	800	
				Текући рачун		800
				Извод бр.123		

2.4. Књиговодствени рачуни (Синтетичка евиденција)

Сваки економски догађај у предузећу доводи до промене стања средстава и извора средстава и појаве расхода и прихода, документован је адекватним документом на основу кога се књижи у књиговодству.

После сваке пословне промене ако би смо саставили биланс добили би другачију структуру средстава и извора средстава, тј. мења се и вредност активе и пасиве. То би захтевало да после сваке промене састављамо биланс и називају се сукцесивни биланс.

Из практичних разлога пословне промене се не евидентирају кроз сукцесивне билансе већ у дневнику и на књиговодственим рачунима.

Књиговодствени рачун је систематизован начин евидентирања промена насталих на делу средстава, извора средстава, расхода или прихода.

Промене могу бити у облику:

- повећања или
- смањења стања.

За сваку врсту средстава и извора средстава, расхода и прихода отвара се посебан рачун.

Постоје две групе промена:

- промене које мењају стање активе и пасиве и
- промене које мењају структуру активе или пасиве и доводе до настанка расхода или прихода.

У првој групи постоје четири врсте пословних промена и у другој групи такође четири врсте пословних промена.

Сви рачуни сврставају се у :

- рачуне стања и
- рачуне успеха.

Рачуни стања су активни и пасивни рачуни.

Рачуни успеха су рачуни расхода и рачуни прихода.

Рачуни на којима се евидентирају средства предузећа су рачуни **активе**.

Рачуни на којима се евидентирау извори средстава су рачуни **пасиве**.

Рачуни на којима се евидентирају расходи називају се рачунима **расхода**.

Рачуни на којима се евидентирају приходи називају се рачунима **прихода**.

Поред наведених постоје и активно-пасивни, корективни, књиговодствено-технички и др.

2.4.1. Врсте књиговодствених рачуна

Разликујемо више врста књиговодствених рачуна у зависности од критеријума које узимамо за поделу.

Сви рачуни сврставају се у :

- рачуне стања и
- рачуне успеха.

Рачуни стања деле се на:

- активне,
- пасивне и
- активно пасивне.

Рачуни успеха деле се на :

- расходи и
- приходи.

Организационо-техничка конта деле се на:

- променљиви и кумулативни,
- синтетички и аналитички и

- потпуни, непотпуни и корективни.

Рачуни на којима се евидентирају средства предузећа су рачуни активе, уносе се на леву страну биланса и имају дуговни салдо. Уколико је салдо 0 нула не уносе се у биланс. На рачунима пасиве евидентирају се извори средстава и њихов салдо је потражни. Уносе се на десну страну биланса стања. Такође ако је салдо 0 нула не уносе се у биланс стања.

Постоје рачуни који могу имати дуговни или потражни салдо као на пр: рачун купци и др.

Рачуни успеха на којима се евидентирају расходи називају се рачунима расхода и уносе се у биланс успеха на леву страну. Њихов салдо је увек дуговни.

Рачуни на којима се евидентирају приходи називају се рачунима прихода и њихов салдо је увек потражни. Уносе се на десну страну биланса успеха.

На рачунима стања књижења су и на дуговој и на потражној страни. Код рачуна успеха то није случај јер се на рачунима расхода увек књижи на страни дугује а на рачунима прихода увек на страни потражује.

Организационо технички рачуни не показују никаква стања већ служе као помоћ за што реалније праћење економских догађаја код субјекта привређивања. У ове рачуне спадају исправке вредности, временска разграничења, рачуни преузимања трошкова и залиха, рачуни преноса и сл.

Променљиви и кумулативни рачуни спадају у групу организационо техничких рачуна код којих салдо може да се повећава или смањује или да се салдо кумулира. У првом случају реч је о променљивим рачунима а у другом случају су кумулативни рачуни.

У групу променљивих рачуна спадају рачуни стања док у групу кумулативних рачуна спадају рачуни успеха. Синтетички и аналитички рачуни се деле у зависности да ли се на њима књижења врше збирно или појединачно.

Из овога закључујемо да се на синтетичким контима врши збирно књижење једне врсте књиговодствених промена и салдо на тим рачунима је збирни податак. На аналитичким рачунима књижења се врше појединачно и то оних књиговодствених промена које се књиже синтетички. Према томе, аналитички рачуни су делови синтетичког рачуна.

Синтетички рачуни воде се у главној књизи и чине главну књигу првог степена. Аналитички рачуни се воде у помоћним књигама и чине главну књигу другог степена.

Потпуни рачуни обухватају целину имовинског дела, на пр: благајна која обухвата сва књижења која се односе на промене готовине у благајни и салдо показује укупно стање готовине.

Корективни рачуни коригују неки имовински део да би се исказала целина тог дела, нпр. Исправка вредности ситног инвентара у употреби одузима се од стања на рачуну Ситан инвентар у употреби да би се ситан инвентар исказао по садашњој вредности.

2.4.2. Правила за књижење на рачунима

РАЧУНИ СТАЊА

АКТИВНИ РАЧУНИ

<u>Дугује</u>	<u>Потражује</u>
Почетно стање	Смањење
Повећање	

ПАСИВНИ РАЧУНИ

<u>Дугује</u>	<u>Потражује</u>
Смањење	Почетно стање
	Повећање

РАЧУНИ УСПЕХА

РАЧУНИ РАСХОДА

<u>Дугује</u>	<u>Потражује</u>
Повећање	

РАЧУНИ ПРИХОДА

Дугује	Потражује
	Повећање

Према томе:

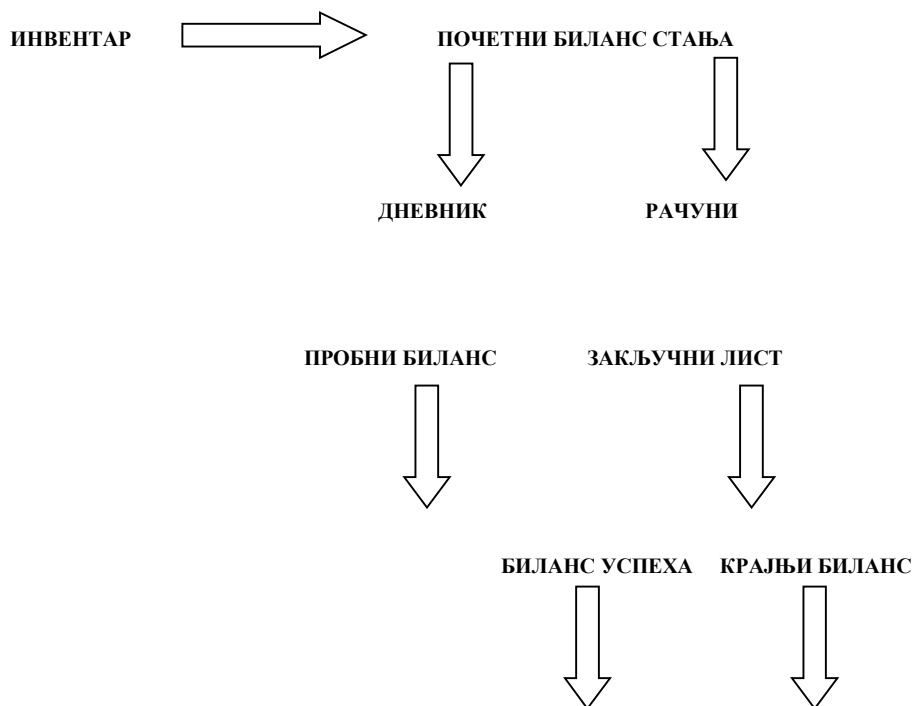
а) правила за књижење на рачунима стања гласе:

- **на рачунима активе** почетно стање и повећања књиже се на страни дугује а смањења на страни потражује,
- **на рачунима пасиве** почетно стање и сва повећања књиже се на страни потражује а сва смањења на страни дугује,

б) правила за књижење на рачунима успеха гласе:

- **на рачунима расхода** повећања се књиже кумулативно на страни дугује,
- **на рачунима прихода** повешања се књиже кумулативно на страни потражује.

2.5. КЊИГОВОДСТВЕНИ МЕХАНИЗМИ

2.5.1. Пробни биланс

Пробни биланс на дан _____

Редни број	Назив конта	Бруто биланс		Салдо биланс	

2.5.2. Закључни лист

Проширени пробни биланс са два пара додатних колона назива се закључни лист.

Састављање закључног листа има за циљ:

- да се провери исправност књиговодствене евиденције,
- да се утврди финансијски резултат за одређени период,
- да се помоћу њега закључе пословне књиге.

Иста техника се примењује код израде закључног листа као и код пробног биланса.

Поред колона садржаних у пробном билансу додају се следеће колоне:

- биланс стања (актива и пасива) и
- биланс успеха (расходи и приходи).

У закључни лист уносе се сва конта главне књиге првог степена на исти начин као и у пробном билансу а затим се износи из колоне салдо (дугује-потражује) преносе у колоне биланс стања и биланс успеха.

Резултат ће се исказати у билансу стања и билансу успеха тако што код позитивног резултата актива је већа од пасиве у билансу стања и приходи су већи од расхода у билансу успеха. Супротно ако

је негативан резултат пасива је већа од активе, односно расходи су већи од прихода.

Закључни лист на дан _____

Р.Б.	Назив конта	Бруто биланс		Салдо биланс		Биланс стања		Биланс успеха	
		Дугу	Потр.	Дугу	Потр	Акти	Пасив	Расх	Прих

2.5.3. Биланс стања и биланс успеха

Закључни лист је књиговодствени механизам на основу кога се саставља биланс стања биланс успеха. У биланс стања преносе се стања из колона биланс стања у закључном листу и у биланс успеха уносе се стања из колоне биланс успеха у закључном листу.

Биланс састављен на основу закључног листа је крајњи биланс стања на дан 31.12. текуће године.

Биланс успеха је приказ расхода и прихода и показатељ резултата пословања.

Биланс успеха

Р.б	Расходи	Износ	Р.б	Приходи	Износ
1	Пословни расход		1	Пословни прих.	
2	Финансијски расх.		2	Финансијски пр.	
3	Остали расходи		3	Остали приходи	
	Добитак			Губитак	

2.5.4. Закључак конта

На крају године и свих књижења салда на свим рачунима су нула осим на рачунима стања. Рачуни стања се закључују на следећи начин:

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	31.12	730		Изравнање рач. стања	500.000	
			022	Грађевинс. објекти		200.000
			204	Купци у земљи		100.000
			2410	Текући рачун		150.000
			243	Благајна		50.000
				Закљ. рачуна активе		
1	31.12	3000		Акц.кап.-обичне акциј	500.000	
			730	Изравн. рач.стања		500.000
				Закљ. рачуна пасиве		

3. ПРИБАВЉАЊЕ КАПИТАЛА

3.1. Сопствени капитал предузећа

Појавни облик субјеката у привреди могу бити предузетници и привредна друштва приликом чијег основања постоје разлике у погледу обезбеђења оснивачког капитала. Почетни капитал је различит код појединих облика субјеката у привреди.

У туризму су заступњени различити облици организовања од акционарских друштава до микро предузећа. У зависности од облика организовања различити су облици обезбеђења оснивачког капитала.

3.1.1. Оснивачки капитал предузетника

Предузетници данас се најчешће појављују као оснивачи микро или малих предузећа, имају једноставан начин отварања фирме и немају обавезу да уплаћују почетни капитал осим што уплаћују таксу приликом оснивања. Како им је за успешно пословање потребан капитал они га обезбеђују из сопствене уштеђевине или уштеђевине чланова своје породице.

У току пословања предузетник увећава свој капитал из резултата пословања. Предузетник улаже сопствени капитал у новцу или у стварима.

ПРИМЕР 1:

Предузетник је уплатио 500.000 динара на име почетног капитала.

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2410		Текући рачун	500.000	
			302	Улози		500.00
				Извод		

Предузетник може за почетак бизниса да уложи конкретна средства.

ПРИМЕР 2:

Лице РР на име оснивања туристичке агенције уложило је канцеларију у вредности 200.000 и путничко возило вредности 80.000 динара.

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О П И С	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	022		Грађевин. објекти	200.000	
		0232		Опрема-транс. сред.	80.000	
				Улози		280.000
				<u>Почетни улози</u>		

3.1.2 Оснивачки капитал у привредном друштву

Привредна друштва могу бити друштва лица и друштва капитала.

3.1.2.1. Капитал друштва лица

Друштво лица може бити ортачко друштво и командитно друштво. Ова друштва се формирју закључивањем уговора од стране оснивача и њиховом уплатом оснивачког улога. У току даљег пословања оснивачки улог се повећава из резултата пословања. Оснивачки улог у командитном друштву формира се од улога оснивача и може се повећавати из резултата пословања. Капитал командитног друштва формира се улагањем новца или ствари.

ПРИМЕР:

Ортак А на име оснивачког капитала улаже камион у вредности 80.000 динара. Ортак Б улаже на име оснивачког капитала 100.000 динара.

Дневник

Р. б	Дат.	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	0232		Опрема-транспорт.сред	80.000	
		2410		Текући рачун	100.000	
			302	Улози		180.000
				Почетни улози		

Повећање капитала настаје повећањем улога постојећих или уласком нових ортака, а смањење изласком ортака или повлачењем дела улога.

3.1.2.2. Капитал у друштву капитала

Основ за оснивање друштва капитала је уложени капитал од стране правних или физичких лица. Могу се оснивати као Друштва са ограниченом одговорношћу и Акционарска друштва а документ на основу кога се друштво уписује у Регистар привредних субјеката су уговор и статут.

3.1.2.2.1. Капитала Друштва са ограниченом одговорношћу

Друштво са ограниченом одговорношћу је друштво које оснивају правна и физичка лица- улагачи који обезбеђују оснивачки капитал од улога оснивача.Оснивачки капитал се може улагати у облику ствари, новца или права.

Законом прописани новчани износ који оснивачи морају обезбедити приликом оснивања износи 500 евра (60.000 динара).

ПРИМЕР:

Лица А, Б, Ц закључили су уговор о оснивању туристичке агенције доо.

Уговором је уговорено да 10.000 дин. уплати лице А, 20.000 уплаћује лице Б и лице Ц улаже пословни простор-канцеларија у вредности 60.000 динара.

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	022		Грађевински објекти	60.000	
		2410		Текући рачун	90.000	
			301	Удели друш. доо		150.000
				удели улаг. А, Б,Ц		

3.1.2.2.2. Формирање основног капитала у акционарском друштву

Акционарска друштва сопствени капитал стичу емитовањем хартија од вредности.

Новчани улог оснивачког капитала затвореног акционарског друштва износи 10.000 евра (1.200.000 дин.)

Новчани улог оснивачког капитала отвореног акционарског друштва износи 25.000 евра (3.000.000).

Емитоване хартије од вредности - акције се продају а откупљују их лица оснивачи акционарског друштва или лица по позиву. Акције се продају по номиналној вредности, или по цени већој-мањој од номиналне вредности.

ПРИМЕР:

Акционарско друштво је емитовало 2.000 обичних акција по номиналној вредности од 100 динара. Све акције су продате по номиналној вредности и новац је уплаћен на Текући рачун

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2410		Текући рачун	200.000	
			3000	Акц. кап-об. акције		200.000
				Извод		

Ако се акције продају изнад номиналне вредности разлика је емисиона премија и посебно се књижи јер не улази у акцијски капитал већ се исказује као резерва. Основни капитал се увек исказује у књиговодству по номиналној вредности акције.

ПРИМЕР:

Акционарско друштво је емитовало 2.000 обичних акција по номиналној вредности од 100 динара. Све акције су продате по 110 динара и новац је уплаћен на рачун. Ако су акције продате за 110 динара остварена је емисиона премија 20.000 динара.

Укупна номинална вредност емитованих акција	200.000
Укупна продајна вредност емитованих акција	220.000
Емисиона премија	20.000

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	2410		Текући рачун	220.000	
			3000	Акцијски кап.-об.акц.		200.000
			306	Емисиона премија		20.000
				Извод		

ПРИМЕР:

Акционарско друштво донело је одлуку о емитовању 400 обичних и 500 преференцијалних акција. Њихова номинална вредност је 1.000 динара. Емисиони курс за обичне акције је 110% и 120% за преференцијалне. Уписана је целокупна емисија емитованих акција и уплаћена на текући рачун.

Номинална вредност префер. акција је $1.000 \times 500 = 500.000$
Вредност преферен. акције са премијом $1.200 \times 500 = 600.000$
Номинална вредност једне обичне акције $1.000 \times 400 = 400.000$
Номинална вредност једне обичне акције $1.100 \times 400 = 440.000$

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2410		Текући рачун	1.140.000	
			3000	Акц.кап.-об.акц.		400.000
			3001	Акц.кап-преф. ак		500.000
			306	Емисиона преми		140.000
				Извод		

Привредно друштво емитује акције приликом оснивања или када одлучи да изврши докапитализацију своје фирме.

Акције се могу емитовати са уплатом уписаних акција у целости или да се емитују акције се одложеним роком плаћања.

Приликом емисије акција врши су упис акционара и један део вредности се уплаћује одмах а остатак у одређеним роком.

ПРИМЕР:

Акционарско друштво је емитовало обичне акције у номиналној вредности од 3.000.000 динара

Уписане су све уписане акције по номиналној вредности и уплаћено је 1.000.000 динара а остатак 2.000.000 у року од годину дана.

Акционари су 31.12. уплатили неуплаћени део акцијског капитала.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01	2410		Текући рачун	1.000.000	
		0001		Неуп.упис. обич.акц.		400.000
			3000	Акц.кап.-об. акц.		500.000
				Извод		140.000
2	31.1	2410		Текући рачун	2.000.000	
			0001	Неупл упис. об. акц.		2.000.000
				Извод		

3.2. Позајмљени капитал

3.2.1. Дугорочни кредити

Дугорочни кредити одобравају се фирмама за улагања у основна средства која по правилу трају дуже и већи износ средстава је потребан.

Само одобравање кредита се не књижи. Књижиће се коришћење кредита када и настаје обавеза према банци.

ПРИМЕР:

Предузеће је на основу поднетог захтева код банке добило кредит од 300.000 дин за набавку машине са роком отплате од 10 година. Добављач за основна средства је испоставио фактуру 43 на 300.000 дин. и испоручио је машину. Дат је налог банци да из одобреног кредита исплати 300.000 дин. добављачу за основна средства. Машина је монтирана и стављена у функцију.

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	0231		Опрема-машине	300.000	
			4351	Доб. за основ.средст		300.000
				Фа 43		
1а	1.01.	4351		Доб.за основ. средства	300.000	
			4141	Дуг.кред.заосн. сред		300.000
				Исплата фа 43		

3.2.2. Краткорочни кредити

Краткорочни кредити се одобравају на рок краћи од годину дана, а намењени су за повремене потребе за обртним средствима. Када банка одобри краткорочни кредит извршиће се уплата средстава на Текући рачун.

ПРИМЕР:

По одлуци број 67 банка је одобрила 100.000 динара краткорочног кредита за обртна средства.

Дневник

Р	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2410		Текући рачун	100.000	
			4220	Кратк.кред.заобр. ср		100.000
				Извод		

3.3. Емитовање обвезница као начин прибављања капитала

У циљу обезбеђења додатних средстава у пословању услед недовољно сопствених, привредно друштво може емитовати хартије од вредности и то пре свега обвезнице. Ове хартије од вредности могу се емитовати на период до једне године или на период дужи од године дана.

У првом случају ради се о краткорочним хартијама од вредности и краткорочним изворима средстава.

Када се обвезнице емитују дуже од једне године реч је о дугорочним хартијама од вредности и дугорочним изворима средстава.

Камата која ће се исплатити купцима обвезница за предузеће је финансијски расход.

ПРИМЕР:

Акционарско друштво емитовало је обвезнице са роком доспећа за 6 месеци. Номинална вредност обвезница је 500.000 динара и дисконтована вредност је 450.000 динара. Све обвезнице су продате и на текући рачун је уплаћено 450.000 динара.

Разлика од 50.000 динара је камата.

После 180 дана од емитовања обвезница власницима обвезница са текућег рачуна исплаћено је 500.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	2410		Текући рачун	450.000	
		5620		Расх.кам. на хар. од вред.	50.000	
			426	Обав. по издатим обвезни		500.000
				Извод		
2	30.6	426		Обав. по издат. обвезницн	500.000	
			2410	Текући рачун		500.000
				Извод		

Емитовање обвезница као дугорочне хартије од вредности врши се када су привредном друштву потребна средства за дугорочна улагања-инвестиције. Обично се ради о већем износу средстава па се исплата врши у ратама како се не би угрозила ликвидност.

ПРИМЕР:

Емитоване су обвезнице у вредности од 1.000.000 динара на период од пет година и исплатом годишњих ануитета у износу од 200.000 динара.

Номинална вредност обвезница је 1.000.000 динара а дисконтована вредност је 900.000 динара.

Све обвезнице су продате и на текући рачун је уплаћено 900.000 динара.

По истеку прве године исплаћен је брви ануитетски купон у износу од 200.000 динара.

Дневник

Р б	Дат.	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потра- жује
		Д	П			
1	1.1.	2410		Текући рачун	900.000	
		5620		Расх. кам. на харт.од вр.	100.000	
			426	Обав.по издат. обвез.		1.000.000
				Извод		
2	30.6.	426		Обав. по издат.обвез.	200.000	
			2410	Текући рачун		200.000
				Извод		

Исти начин књижења важи и за комерцијалне записе.

4. УЛАГАЊА У ОСНОВНА СРЕДСТВА

4.1. Стална имовина

Стална имовина привредног друштва састоји се од некретнина, постројења и опреме као што су земљиште, грађевински објекти, опрема коју чини пословни инвентар, машине, рачунари и др., остале некретнине, аванси итд.

Имовина се прибавља куповином, изградњом, донацијама, пријемом без накнаде и др. и имовина је услов за обављање делатности привредног друштва.

4.2. Прибављање основних средстава

Основна средства се могу прибавити куповином, изградњом, пријемом без накнаде и остали начини.

4.2.1. Куповина основних средстава

ПРИМЕР:

По фактури 17 купљено је возило у вредности од 250.000 динара. Возило је допремљено извршен је технички пријем и стављено је у функцију.

Дат је налог да се добављачу исплати фактура из расположивих средстава предузећа.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01	0232		Опрема-Трансп. средства	200.00	
		270		ПДВ у примљеним фактур.	50.000	
			4351	Доб.за основна средства		250.000
				Фа 17		
2	10.01	4351		Добав.за основна средства	250.000	
			2410	Текући рачуни		250.000
				Извод		

4.2.2. Куповина употребљаваних основних средстава

Предузеће може у случају недостатка средстава уместо новог да купи употребљавано основно средство.

ПРИМЕР:

Купљен је камион који је био употреби. Према подацима предхотног власника набавна вредност транспортног средства је 200.000 динара (ПДВ 40.000) и отпис 80.000 динара. Фактура добављача бр.126 гласи на 160.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01	232		Опрема- Транспо.средства	200.000	
		270		ПДВ у примљ. фактурама	40.000	
			4351	Доб. за основ. средства		160.000
			0290	Испр. вред. осн. сред.		80.000
				Фа 126		
2	10.1	4351		Доб. за основна средства	160.000	
			2410	Текући рачуни		160.000
				Извод		

4.2.3. Изградња основних средстава

Предузеће може за своје потребе градити производну халу у сопственој режији. У том случају урадиће се пројекат и потребне дозволе, извршиће се избор извођача радова, обезбедиће се финансијска средства и приступиће се извођењу радова у складу са Законом о изградњи.

ПРИМЕР:

1.01 .Предузеће “Х” је донело одлуку о изградњи производне хале чија је предрачунска вредност 1.000.000 динара.

Инвестиција ће се финансирати 50% из сопствених средстава и 50% из кредита банке са којом је закључен уговор.

Са изабраним извођачем радова закључен је уговор у вредности од 1.000.000 дин., с тим да му се одмах по закључењу уговора исплатити 300.000 на име аванса

10.01. Дат је налог банци да из сопствених средстава исплати аванс.

20.03 Извођач радова испоставио је прву привремену ситуацију на

300.000 динара која је измирена из исплаћеног аванса.

30.09. Изградња објекта је завршена и извођач је испоставио коначну ситуацију на 700.000 динара. Извршен је технички пријем и објекат је стављен у употребу.

15.9.Дат је налог банци да исплати коначну ситуацију из кредита, а остатак из сопствених средстава.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	0280		Аванс за осн. средства	300.000	
			2410	Текући рачун		300.000
				Извод – исплата аванса		
2	20.03	027		Основ. сред. у припреми	300.000	
			4351	Доб. за осн.средст.		300.000
				Прва привр. ситуација		
3	30.09	4351		Добав. за осн. средства	300.000	
			0280	Аванс за осн. сред.		300.000
				Исплата из аванса		
4	30.09	027		Основ.сред. у припреми	700.000	
			4351	Добав. за осн. средства		700.000
				Коначна ситуација		
5	30.09	022		Грађевински објекти	1.000.00	
			027	Осн. сред. у припреми		1.000.000
				Технички пријем		
		4351		Добављачи за осн.сред	700.000	
			2410	Текући рачун		200.000
			4141	Дуг.кред. за осн.сред		500.000
				Испл. коначне ситуације		

4.2.4. Пријем основног средства без накнаде

Уколико предузеће има средства која му нису потребна у процесу рада може иста уступити другом предузећу без накнаде.

ПРИМЕР:

Примљен је од предузећа „Искра“ један камион камион без накнаде . Набавна вредност тог средства је 600.000 динара и отпис 400.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	0232		Опрема – Трансп.средства	600.000	
			0290	Испр. вредн. основ. средс.		400.000
			679	Ост. непоменути приходи		200.000
				Примљено без накнаде		

4.2.5. Вишак основних средстава

Вишкови утврђени пописом комисијски се процењују и књиже у књиговодству. Процењена садашња вредност основног средства за предузеће представља приход по основу вишкова.

ПРИМЕР:

Комисија је пописом утврдила вишак један писаћи сто и проценила да његова набавна вредност износи 70.000 динара и отпис 30.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж
		Д	П			
1	1.01.	0230		Опрема – Послов. инвентар	70.000	
			0290	Испр. вредн. основн. средс.		30.000
			674	Вишкови		40.000
				<u>Пописом утврђен вишак</u>		

4.2.6. Мањак основних средстава

Мањак основних средстава по попису утврђује се комисијски као и одговорност за мањак. Ако је за мањак одговоран радник он се задужује за мањак у супротном мањак се књижи на терет предузећа као остали расходи.

ПРИМЕР:

Утврђен је мањак један рачунар чија је набавна вредност 40.000 динара и отпис 25.000 динара. За мањак одговоран је радник ММ који је дужан да надокнади штету.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2220		Потраж. од радн. за мањак	15.000	
			0290	Исп. вредности осн.. средс.	25.000	
			0233	Опрема – Рачунари		40.000
				<u>Пописом утврђен мањак</u>		

4.2.7. Расход основних средстава

Расходују се основна средства услед истрошености или моралне застарелости при чему могу бити:

- у целости отписана
- делимично отписана

Када се расходује основно средство које није у целости отписано тада се садашња вредност књижи као расход за предузеће и то на конту 570-Губици по основу расходованих основних средстава.

ПРИМЕР:

Расходује се једна машина која је у целости отписана. Набавна вредност машине износи 350.000 дин. и отпис износи 350.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01	0290		Испр. вред.осн. средс.	35.000	
			0231	Опрема – Машине		350.000
				Расход		

Ако основно средство није у целости отписано тада се садашња вредност књижи на терет текућег пословања-као расход.

ПРИМЕР:

Расходује се машина чија набавна вредност износи 200.000 динара и отпис 180.000 динара.

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1	0290		Исправка вредн. осн.средс.	180.000	
		570		Губ. по основу рас.осн.ср	20.000	
			0231	Опрема – Машине		200.000
				Расход		

5. КЊИГОВОДСТВЕНА ЕВИДЕНЦИЈА МАТЕРИЈАЛА

Према прописима из области Рачуноводства а посебно на основу Закона о рачуноводству под материјалом се подразумевају:

- Сировине,
- Основи и помоћни материјал,
- Гориво и мазиво,
- Ситан инвентар, ауто-гуме и амбалажа који се у целости отписују,
- Резервни делови,
- Материјал у обради и доради и
- Остали материјал.

Сировине, материјал и помоћни материјал путем прераде улазе у нови производ и чине супстанцу производа.

Гориво и мазиво се користе у текућем одржавању како би ова средства несметано функционисала у процесу производње, као на пример деривати нафте, угаљ, гас као и разна уља за подмазивање машина.

Ситан инвентар чине разна средства за рад мале вредности и краћег века трајања, који се краткотрајно користе и утроше се врло брзо иначе не улазе у нови производ.

Амбалажа се користи за паковање разних добара као што су горови производи најчешће се једнократно користе.

Исти случај је и са ауто-гумама које после пређене одређене колометраже стављају се ван употребе.

Материјал се евидентира у :

- финансијском књиговодству,
- материјалном књиговодству и
- магацинском књиговодству.

У финансијском књиговодству материјал се евидентира синтетички на контима главне књиге само по вредности.

У материјалном књиговодству материјал се евидентира аналитички по количини и вредности.

У магацинском књиговодству евиденција материјала води се аналитички и то само по количини.

У рачуноводству материјал се евидентира по набавној цени која може бити:

- Стварна набавна цена или
- Планска набавна цена

По којој цени ће се водити материјал одлучује стручна служба.

Набавна цена материјала састоји се од:

фактурна вредност
+ зависни трошкови набавке
набавна вредност

У набавној цени садржана је куповна цена (цена добављача) и трошкови набавке.

5.1. Евиденција набавке материјала

Набавка материјала евидентира се преко конта 1000- Обрачун набавке На овом конту формира се набавна цена а затим се стање преноси на рачуне на групи 10.

Конкретно код материјала на конто 1010- Материјал

ПРИМЕР:

По куповној факури 24 купљено је 1.000 кг. Брашна у вредности од 50.000 динара (ПДВ 9.000 д.). Фактура за превоз материјала број 106

гласи на 10.000 динара (ПДВ 1.600). Материјал је смештен у магацин.

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	1000		Обрачун. набавке	50.000	
			4350	Доб.за обртна средства		50.000
				Фа 24		
1а	1.1.	1000		Обрачун набавке	10.000	
			4350	Доб. за обртна средства		10.000
				Фа 106		
1 б	1.1.	1010		Материјал	39.400	
		270		ПДВ у примљ.фактурама	10.600	
			1000	Обрачун набавке		60.000
				Пријемница		

5.2. Нефактурисани материјал

У случају да је материјал стигао а фактура није на основу опремнице саставља се пријемница и књижи се задужење магацина за приспели материјал.

ПРИМЕР:

15.01. По отпремници 21 стигао је купљени материјал у вредности од 80.000 динара. На основу отпремнице , издата је пријемница 16 на основу које књижимо пријем материјала у магацин.
20.01. Стигла је фактура 40 за приспели материјал и гласи на 94.000 динара (ПДВ 14.000).

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	15.1.	1000		Обрачуна набавке матер.	80.000	
			439	Остале обав. из послов.		80.000
				Отпремница 41		
1а	15.1.	1010		Материјал	80.000	
			1000	Обрачун набав.матер.		80.000
				Пријемница 16		
1б	20.1.	439		Остале обавезе из послов.	80.000	
		270		ПДВ у примљеним фа	14.000	
			4350	Доба. за обртна средства		94.000
				Фа 40		

5.3. Материјал на путу

Када стигне фактура за купљени материјал а исти се налази у путу и још није стигао у предузеће онда га књижимо као материјал на путу.

ПРИМЕР:

1.01. Предузеће је примило фа 18 од добављача и гласи на 59.000 динара (ПДВ 9.000) а материјал није стигао.

17.01. Материјал је примљен по пријемници 7 и смештен у магацин

Дневник

Р.б.	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	1000		Обрачуна набавке мат.	50.000	
		270		ПДВ у примљеним фа.	9.000	
			4350	Доб за обртна средства		59.000
				Фактура 18		
1а	15.1	1010		Материјал	50.000	
			1000	Обрач. набавке матер.		50.000
				Пријемница 7		

На исти начин као што се књижи набавка материјала књижи се и набавка:

- ситног инвентара,
- амбалаже,
- ауто гума и сл.

6. ЕВИДЕНЦИЈА ОБАВЕЗА

Привредна друштва у току свог пословања успостављају пословне односе са својим партнерима. Из пословних односа по правилу произилазе и разне обавезе. Да се плати као што су на пр:

- обавезе према добављачима за купљени материјал, основна средста и сл.,
- обавезе по основу узетих кредита,
- обавезе из пословања,
- обавезе по основу специфичних послова,
- обавезе по основу зарада и накнада зарада,
- обавезе за ПДВ и друге порезе и доприносе и
- друге обавезе.

За привредно друштво настаје обавеза према добављачима за купљени материјал, купљену опрему, утрошену електричну енергију, за услуге репрезентације и др.

Ради обезбеђења ликвидности привредно друштво ће користити краткорочни кредит код банке а код инвестирања користиће дугорочне кредите. Обавезе за привредно друштво настају и из процеса емитовања дугорочних или краткорочних хартија од вредности.

Постоје и одређене обавезе према запосленима а то су обавезе за исплату зарада, теренских додатака, накнада боловања и других накнада и др.

Обавезе настају и по основу специфичних послова у туризму. На крају имамо обавезе за ПДВ и остале порезе и доприносе као што су царине, порез из резултата, обавезе за боравишну таксу, акцизе, порези и доприноси из зарада и на терет послодавца и др.

Све обавезе настају из пословних односа могу се сврстати у :

- дугорочне и
- краткорочне.

Обавезе које се могу измирити у периоду дужем од једне године су дугорочне обавезе.

Дугорочне обавезе су када се привредна друштва задужују код банака узимањем дугорочних кредита или емитовањем хартија од вредности који стижу на наплату дужем од једне године.

Обрнуто узимање краткорочних кредита или емитовањем краткорочних хартија од вредности са роком доспећа краћим од једне године за привредно друштво је краткорочна обавеза.

6.1. Дугорочне обавезе

Када се кредити код банака узимају на период отплате од 5, десет и дуже година ради се о дугорочној обавези за привредно друштво. Такође ако се емитују хартије од вредности (обвезнице) са роком доспећа на наплату дужим од једне године ради се о дугорочној обавези.

6.1.1. Обавезе по основу дугорочних кредита

ПРИМЕР:

Банка је одобрила предузећу кредит за куповину машине у износу од 2.000.000 дин. са роком враћања од 5 година. Купљена је машина по фа 128 у вредности од 2.000.000 динара (ПДВ 300.000). Фактура је достављена банци и банка је исплатила добављачима 2.000.000 дин. из одобреног дугорочног кредита.

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	0231		Опрема – Машине	1.700.000	
		270		ПДВ у прим. фактур.	300.000	
			4351	Доб.за осн.средства		2.000.000
				Фактура 128		
1а	15.1	4351		Доб. за осн.средства	2.000.000	
			4141	Дуг.кред.за осн.ср.		2.000.000
				Исплата фа 128		

6.1.2. Обавезе по основу емисије дугорочних хартија од вредности

Хартије од вредности емитују се на период дужи од једне године као што су:

- обвезнице,
- сертификати и сл.

ПРИМЕР:

1.01.2016. Предузеће је емитовало 1.000 ком. Обвезница номиналне вредности 900 динара по комаду укупно 900.000 динара, укупна камата 100.000 динара. Све обвезнице су продате по дисконтној цени и уплаћено је на текући рачун 800.000 динара. Обвезнице су емитоване на рок од три године и годишњим ануитетским купонима.

1.01.2017. Извршена је исплата првог ануитетског купона у износу од 300.000 динара.

Дневник

Рб	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	01.1.2016	2410		Текући рачун	800.000	
		562		Расходи камата	100.000	
			4191	Об.по изд.дуг.хар.вр-об.		900.000
				Емис. дуг.хар. обвезница		
1а	01.1.2017	4191		Обав.по изд. дуг. хар.вр.	300.000	
			2410	Текући рачун		300.000
				Извод		

6.2. Краткорочне обавезе

Све обавезе које настају у пословању привредног друштва у току годинесупо природи у групи краткорочних обавеза. То су све обавезе према добављачима, обавезе према туристима, обавезе према физичким лицима издаваоцима смештаја, обавезе за издате краткорочне хартије од вредности (обвезнице, менице ,чекови и др.), Обавезе за обрачунатиПДВи друге порезе и доприноси и др

6.2.1. Обавезе по основу краткорочних кредита

ПРИМЕР:

5.09.2016. године банка је одобрила краткорочни кредит за ликвидност у пословању и уплатила предузећу “Х” 500.000 динара. Кредит је уплаћен на текући предузећа.

Кредит се враћа следећом динамиком:

20.10.2016. 200.000 динара

01.11.2016. 300.000 динара

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	15.9.	2410		Текући рачун	500.000	
			4220	Кратк. кред. за обр. ср.		500.000
				Извод		
2	1.10.	4220		Крат. кред. за об. средс.	200.000	
			2410	Текући рачун		200.000
				Извод – отплата I рате		
3	1.11.	4220		Кратк. кред. за об. Сред.	300.000	
			2410	Текући рачун		300.000
				Извод – отплата II рате		

6.2.2. Обавеза према добављачима

Текуће пословање привредног друштва подразумева обављање низа активности и успостављања пословних односа са пословним партнерима. Бројни и значајни партнери су Добављачи од којих купујемо добра, користимо услуге и друге пословне односе. Тако произилазе обавезе из пословних односа и обавеза привредног друштва да плати обавезу према добављачу.

Обавеза према добављачу исказује се испостављањем фактуре од стране добављача после извршене испоруке добара или извршених услуга.

ПРИМЕР:

За купљену машину добављач нам је испоставио фа 40 у износу од 120.000 динара (ПДВ 20.000)

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1.1	15.8	0231		Опрема – Машине	100.000	
		270		ПДВ у примљен.фактур.	20.000	
			4351	Добав.за основ.средст.		120.000
				Фа 40		

6.2.2.1. Исплата преко текућег рачуна

Након приспећа фактуре настаје обавеза да се у прописаном року измири обавезу према добављачу.

Исплата фактуре може се вршити:

- са текућег рачуна налогом за пренос,
- меницом,

- акредитивом,
- компензацијом,
- цесијом,
- чеком, и др.

Уобичајени начин измирења обавеза је безготовинским плаћањем са текућег рачуна.

ПРИМЕР 1:

Дат је налог банци да са текућег рачуна исплати дуг по фа 40

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1.1	28.8.	4351		Доб.за основ.средства	120.000	
			2410	Текући рачун		120.000
				Извод		

ПРИМЕР 2:

01.04. Добављач „Х“ испоставио нам је фа 16 за испоручени материјал у износу од 50.000 динара са роком плаћања 10 дана. У случају плаћања пре тог рока одобрава се каса сконто износи 8%. Материјал је смештен у магацин.

05.04. Дат је налог банци да исплати са текућег рачуна дуг по фа 16 по одбитку каса сконта.

Дневник

Р бр	Дат	Бр. Конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
8	1.4	1000		Обрачун набавке материј	50.000	
			4350	Добав за обртна средства		50.000
				Фа 16		
8а	1.4	1010		Материјал	50.000	
			1000	Текући рачун		50.000
				пријемница		
8б	5.4	4350		Добав за обртна средства	50.000	
			2410	Текући рачун		46.000
			6790	Ост.неп.прих.каса-скон.		4.000
				Извод–умањење за каса ск		

6.2.2.2. Исплата меницом

У немогућности да измири обавезу према добављачу у року услед недостатка средстава могуће је обавезу измирити издавањем менице. Ако дужник процени да не може исплатити обавезу према добављачу он му може издати меницу, коју ће добављач поднети на наплату у року који је наведен на меници. Рок доспећа на меници је дужи од рока за плаћање наведеног у фактури. Када је рок дужи од рока доспећа фактуре добављач има право на камату.

ПРИМЕР:

10.03.2016. Добављач је испоставио фактуру 22 на 80.000 дин. за испоручени материјал са роком доспећа од 15 дана.

25.03.2016. у недостатку средстава Добављачу је издата меница за исплату обавезе по фа 22 од 80.000 дин. са роком доспећа до 45 дана од дана издавања менице. Уколико се меница исплати до 45 дана добављачу припада камата од 10%.

30.04.2016. Добављач је поднео меницу на наплату .

Банка је исплатила добављачу износ на меници са припадајућом каматом.

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
4	10.3	1000		Обрач.набавке матер.	80.000	
			4350	Доб. за обрт. средст.		80.000
				Фа 22		
4а	25.3	4350		Доб за обртна средства	80.000	
		5624		Фин расх.-кам по изд.м	990	
			4392	Обав.по издат.мениц		80.990
				менице		
5	30.4	4392		Обав.по издат.меницам	80.990	
			2410	Текући рачун		80.990
				Извод-исплата менице		

6.2.2.3. Исплата акредитивом

Акредитив је наменско отварање рачуна за исплату добављачу. Овим инструментом добављач жели да се осигура у погледу наплате па из тог разлога захтева отварање документарног акредитива.

Када добављач изврши испоруку поднеће одговарајућу документацију и исплатиће му се износ на који је отворен акредитив.

ПРИМЕР:

5.03.Добављач нам је испоставио фактуру 8 за испоручену машину у вредности 30.000 динара:Машина је инсталирана би пуштена у рад

7.03.По налогу предузећа банка је отворила документарни акредитив у износу од 30.000 дин. на име добављача „ Ц „.

12.03.Добављач је поднео документацију и из отвореног акредитива наплатио 30.000 дин (фа14) .

Дневник

Р.б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	2.1.	242		Издв.новч.сред.и акред	30.000	
			2410	Текући рачун		30.000
				Извод		
4	5.1.	4350		Добав за обртна средств	30.000	
			242	Издв. новч.сред. и акре		30.000
				Исплата фа 14		

Остали могући начини плаћања:

- цесија,
- чек,
- асигнација,
- преузимање дуга,
- опроштај дуга.

7. ЕВИДЕНЦИЈА ПОТРАЖИВАЊА

Потраживања настају по основу продаје готових производа, робе и услуга, потраживања из специфичних послова (туристичке услуге), као и потраживања од запослених и по основу финансијских пласмана.

7.1. Потраживања од купаца

Настају продајом роба и услуга на домаћем и ино-тржишту.

ПРИМЕР:

30.04. По продајној фактури 24 продали смо готовоих производа у вредности 120.000 динара (ПДВ 10.000).

5.05. Купци су уплатили дуг по фа 24

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	30.4	204		Купци у земљи	120.000	
			614	Прих.од прод. на дом. тр		110.000
			470	ПДВ у издатим фактура		10.000
				Фа 24		
2	05.5	2410		Текући рачун	120.000	
			204	Купци у земљи		120.000
				Извод		

7.2. Потраживања за аконтације за службени пут

Када радник одлази на службен и пут и добија путни налог. На основу путног налога раднику се исплаћује аконтација за трошкове у току пута. По повратку радник подноси путни обрачун у коме исказује стварне трошкове пута.

Обрачунски радник утврђује разлику између аконтације и стварних трошкова пута и раднику се исплаћује разлика или ако је примио већу аконтацију радник враћа тај износ.

ПРИМЕР:

20.05. Радник МР упућује се на службени пут у Београд. На благајни предузећа подигао је аконтацију у износу од 2.000 динара.

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	20.5.	2210		Потраж.акон.за служ. пут	2.000	
			243	Благајна		2.000
				Путни налог		

7.3. Потраживања за мањкове

Мањкови се утврђују приликом редовног или ванредног пописа имовине. У зависности од узрока настанка мањка, мањак се може књижити на терет запосленог или на терет фирме. Ако је мањак настао неодговорним радом одговорног лице тада се мањак књижи на терет запосленог, односно на терет одговорног лица.

ПРИМЕР:

Комисија за попис утврдила мањак материјала и закључила да је за мањак одговоран магационер. Мањак износи 5.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	2211		Потр. од запос.-мањак	5.000	
			1010	Материјал		5.000
				<u>Мањак на терет одг.лица</u>		

8. ТРОШКОВИ И РАСХОДИ

Ради обављања своје делатности привредно друштво је уложило средства која се у процесу рада троше. Троше се конкретни облици средстава као што је материјал, машине, радна снага и др. Осим трошења конкретних облика средстава у процесу рада се троши енергија, услуге маркетинга, репрезентације, службених путовања, закупнине, телекомуникационе и поштанске услуге и др. као и разни други расходи.

Према нашим прописима сви трошкови и расходи сврставају се у:

- пословне расходе,
- финансијске расходе,
- остале расходе,
- расходе по основу обезвређивања имовине и
- ванредни расходи.

Пословни расходи су трошкови пословног процеса који су настали у одређеном периоду. Трошкови и расходи се књижи у периоду на који се односе.

Пословне расходе чине расходи и трошкови и то:

- трошкови амортизације,
- трошкови материјала,
- трошкови зарада,
- трошкови производних услуга и
- нематеријални трошкови.

Финансијске расходе чине:

- камате на кредите,
- затезне камате,
- негативне курсне разлике,
- остали финансијски расходи.

Остале расходе чине:

- губици по основу расхода,
- мањкови,
- расходи по основу директних отписа и
- остали непоменути расходи.

Законом о рачуноводству и МРС сви трошкови и расходи свртани су у следеће групе:

1. трошкови материјала и енергије,
2. трошкови зарада и накнада зарада,
3. трошкови производних услуга,
4. трошкови амортизације,
5. нематеријални трошкови,
6. финансијски расходи и
7. остали расходи.

8.1. Трошкови материјала и енергије

8.1.1. Трошкови материјала

Трошкови материјала обхватају трошење основног, помоћног и осталог материјала трошење ситног инвентара, ауто гума, амбалаже, канцеларијског материјала, горива и енергије.

Износ трошка се израчунава множењем утрошка (материјала, амбалаже, ситног инвентара и ауто гума) са њиховом набавном ценом.

У процесу производње разликујемо:

- трошкове основног материјала,
- трошкове помоћног материјала и
- трошкове осталог материјала.

Трошкове материјала можемо евидентирати по:

- стварним набавним ценама и
- планским набавним ценама.

Када се у књиговодству материјал евидентира по планским ценама потребно је изразити разлику између стварне и планске цене као “Одступање од цена материјала“. Некада из практичних разлога се евиденција води по планским набавним ценама или се евиденција трошкова материјала води по стварним набавним ценама.

Напред дати примери приказују евиденцију трошкова материјала по стварним набавним ценама.

ПРИМЕР:

По требовању 24 издато је из магацина материјала у вредности од 30.000 динара (стварна набавна цена).

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	511		Трошкови материјала	30.000	
			1010	Материјал		30.000
				Требовање 24		

8.1.2. Трошкови енергије

У трошкове енергије спадају:

- утрошена електрична енергија,
- утрошено гориво,
- утрошени гас и др.

ПРИМЕР: Добијена је фактура 61 за утрошену електричну енергију у текућем месецу 8.000 динара (ПДВ 1.700 динара).

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	511		Трошкови елект.енергије	5.300	
		270		ПДВ у примљеним фактур.	1.700	
			4350	Доб.за обртна средства		8.000
				Фа 61		

8.1.3. Трошкови ситног инвентара

Ситан инвентар као средство за рад мање вредности и краћег века трајања различито се књижи зависно од тога колико дуго се може користити у процесу рада.

Обрачун и књижење трошкова ситног инвентара, амбалаже и ауто гума условљено је веком трајања.

Разликујемо три методе обрачуна трошења и то:

- отпис у потпуности (100%)
- отпис за 50% вредности
- отпис по калкулативној стопи.

ПРИМЕР:

По требовању 12 издато је ситног инвентара са залиха у вредности од 20.000 динара. Стопа отписа 100%

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5121		Трошк. ситног инвентара	20.000	
			1031	Ситан инвент. на залих.		20.000
				Требовање 12 отпис 100%		

ПРИМЕР:

По требовању 18 издато је ситног инвентара у употребу у вредности од 40.000 дин. Стопа отписа ситног инвентара је 50%.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5121		Трошкови ситног инвентара	20.000	
		1032		Ситан инвентар у употреби	20.000	
			1031	Ситан инвен. на залихама		20.000
				Требовање 18 отпис 50%		

ПРИМЕР:

По требовању 43 издато је ситног инвентара у употребу у вредности од 40.000 дин. Стопа отписа ситног инвентара је 20%. Век употребе је 5 месеци, извршити отпис за први месец.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	1032		Ситан инвент. у употреби	50.000	
			1031	Сит.инве.на залихама		50.000
				Требовање 43		
1а	1.2.	5121		Трошк. ситног инвентара	10.000	
			1091	Испр.вред. итн.инвен.		10.000
				Отпис за први месец 20%		

8.2. Трошкови производних услуга

Поред материјалних трошкова предузеће користи и разне врсте услуга како би се процес рада успешно одвијао. За неке врсте услуга предузеће нема кадрове и потребну опрему и зато користи услуге разних добављача.

За потребе свог пословања предузеће користи услуге као што су:

- комуналне услуге,
- ПТТуслуге,
- транспортне услуге,
- услуге рекламе и пропаганде,
- услуге сајмова,
- услуге одржавања основних средстава
- услуге превоза туриста,
- услуге смештаја туриста
- услуге водича и др.

Ове услуге су у функцији основне делатности и представљају трошак пословања.

ПРИМЕР:

Предузеће је добило фа 28 за ПТТ услуге у текућем месецу у износу од 5.000 динара (ПДВ 900 дин).

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5311		Трошкови ПТТ услуга	4.100	
		270		ПДВ у примљеним фактурама	900	
			4350	Добављ.за обртна средства		5.000
				фа 28		

ПРИМЕР:

Предузеће је добило фактуру 18 за поправку рачунара у износу од 4.000 динара (ПДВ 700 дин)

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5320		Трошк. одржав.осн.сред.	3.300	
		270		ПДВ у примљеним фактур.	700	
			4350	Доб. за обртна средства		4.000
				Фа 28		

ПРИМЕР:

Организовано је туристичко путовање студената на Фрушку гору. За преноћиште је стигла фактура 72 и гласи на 80.000 динара (ПДВ 7.000).

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5390		Тр.остал. усл.- преноћиште	73.000	
		270		ПДВ у примљеним фактур	7.000	
			4350	Доб. за обртна средства		80.000
				<u>Фа 72</u>		

ПРИМЕР:

За превоз групе на Фрушку гору и назад стигла је фа 24 у износу од 40.000 динара (ПДВ 4.000).

Дневник

Р б	Да	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1	5391		Тр. осталих услуга - превоз	36.000	
		270		ПДВ у примљеним фактур.	4.000	
			4350	Доб за обртна средства		40.000
				<u>Фа 24</u>		

8.3. Трошкови амортизације

Стална имовина је темељ за одвијање привредних активности. Структура и вредност сталне имовине зависи од делатности којом се привредно друштво бави као и од величине привредног друштва. У процесу рада стална имовина се троши и то треба исказати у рачуноводству тако што се континуирано обрачунава амортизација у току века трајања. Трошење сталне имовине изражава се вредносно јер стална имовина у току века трајања задржава свој природни облик.

Утрошени део сталне имовине назива се амортизација.

Амортизација је трошак пословања и обрачунава се применом:

- временске (пропорционалне, прогресивне и регресивне) или
- функционалне методе амортизације.

На почетку године саставља се предрачун амортизације и утврђује се годишњи износ амортизације који подељен са 12 даје месечни износ амортизације.

ГОДИШЊИ ПРЕДРАЧУН АМОРТИЗАЦИЈЕ

РР. бр.	Назив основног средства	Набавна вредност	Стопа амортизације	Износ амортизације
1	ГРАЂЕВ. ОБЈЕКТИ			
1	Производна хала	2.000.000	1,5 %	300.000
2	Складиште	1.200.000	1,5 %	180.000
3	Управна зграда	800.000	1,5 %	120.000
	ОПРЕМА			
4	Машине	1.000.000	10 %	100.000
5	Пословни инвентар	600.000	10 %	60.000
6	Рачунари	500.000	20 %	100.000
Укупно годишњи износ амортизације				860.000

На основу предрачуна амортизације израчунава се месечни износ амортизације. Сваког месеца књижи се месечни износ амортизације.

За износ обрачунате амортизације врши се годишњи отпис вредности основних средстава (стадне имовине).

ПРИМЕР:

Према предрачуну амортизације годишњи износ амортизације износи 860.000 динара.

На основу годишњег износа амортизације израчунава се месечни износ амортизације.

$$\text{Месечни износ} = \text{Годишњи износ} : 12 = 860.000 : 12 = 73.330$$

Месечни износ амортизације износи 73.330 динара.

Прокњижити трошкове амортизације за текући месец.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	540		Трошкови амортизације	73.330	
			0290	Испр. вредности осн. сред.		73.330
				Обрачун амортизације за тек. месец		

8.4. Нематеријални трошкови

У нематеријалне трошкове спадају:

- Трошкови нематеријалних услуга,
- Трошкови репрезентације,
- Трошкови премија осигурања,
- Трошкови платног промета,
- Трошкови ревизије финансијских извештаја,
- Трошкови доприноса за заштиту животне средине,
- Трошкови чланарине удружењима и др.

Наведени трошкови су облик улагања у процесу рада и евидентирају се у рачуноводству у циљу реалног исказивања укупних улагања.

ПРИМЕР:

Добављач нам је испоставио фа 87 за трошкове репрезентације са пословног ручка. Фактура гласи на 30.000 динара од чега ПДВ износи 5.000 динара

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	551		Трошкови репрезентације	25.000	
		270		ПДВ у примљеним фактур.	5.000	
			4350	Доб за обртна средства		30.000
				Фа 87		

8.5. Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи

8.5.1. Обрачун трошкова зарада

Послодавац прима у радни однос раднике који имају квалификацију која одговара захтевима процеса рада у предузећу. Са запосленим се закључује уговор о раду који је усклађен за Законом о раду, Општим и посебном колективним уговором.

Уговором о раду дефинишу се услови рада и радни задатак као и бруто зарада коју ће радник примити за обављени посао у току радног времена. Висина зараде се утврђује зависно од степена стручности радника, услова рада, одговорности у раду и др. Послодавац са радником уговара бруто зараду и приликом исплате

обуштавља порез на зараде и доприносе за соцојално осигурање. Раднику се исплаћује нето зарада.

Зараде се обрачунавају петнаестодневнo или месечно и то су стварни трошкови настали у пословању.

ОБРАЧУН БРУТО ЗАРАДА ЗАПОСЛЕНИХ

Име и презиме радника	Број сати	Бруто зарада по сату	Укупно бруто зарада	Порези	Доприноси	Укупно нето зарада
М. Илић	174	500	87.000	13.000	24.000	50.000
П. Јањић	180	700	126.000	20.000	30.000	76.000
			213.000	33.000	54.000	126.000

Исплата нето зарада радницима може се вршити преко Благајне готовински радницима на руке.

Из практичних разлога и смањења трошкова послодавци зараде радницима исплаћују се најчешће на њихове текуће рачуне.

ПРИМЕР 1:

Обрачунати бруто зараде радника за текући месец. Укупне бруто зараде износе 213.000 динара од чега порези износе 33.000 дин. и доприноси 54.000 динара.

Дат је налог банци да исплати нето зараде радницима на њихове текуће рачуне.

Дат је налог банци да исплати порезе и доприносе на обрачунате зараде.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	520		Бруто зар. и накн. зарада	213.000	
			450	Обав. за нето зараде		126.000
			451	Обав. за пор. на зараде		33.000
			452	Обав. за допр. на зараде		54.000
				обрач. бруто зарада		
5	3.1.	450		Обавезе за нето зараде	126.000	
			2410	Текући рачун		126.000
				Извод		
5	3.1.	451		Обав. за порезе на зараде	33.000	
		452		Обав. за допр. на зараде	54.000	
			2410	Текући рачун		87.000
				Извод		

ПРИМЕР 2:

Обрачунати бруто зараде за текући месец у износу од 200.000 динара од чега порези на зараде износе 20.000 динара и доприноси износе 50.000 динара.

Благајник је подигао са текућег рачуна инос нето зарада и исплатио радницима.

Дат је налог банци да са текућег рачуна исплати порезе и доприносе на зараде.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	520		Бруто зарада и накн.зарада	200.000	
			450	Обавезе за нето зараде		130.000
			451	Обав. за пор.на зараде		20.000
			452	Обав. за допр. на зараде		50.000
				Обрач.бруто зар. за тек.мес		
5	7.1.	243		Благајна	130.000	
			2411	Тек рачун прелазни конто		130.000
				Дневник благајне		
5	7.1.	450		Обавезе за нето зараде	130.000	
			243	Благајна		130.000
				Дневник благајне		
		452		Обав. за доприн. на зараде	50.000	
6	7.1.	451		Обав.за порезе на зараде	20.000	
		2411		Тек. рачун прелазни конте	130.000	
			2410	Текући рачун		200.000
				Извод		

8.5.2. Остали лични расходи

Остали лични расходи обухватају теренске додатне, накнаде за превоз на посао и са посла, дневнице и путни трошкови.

Да би дошли на посао и извршили свој радни задатак радници некада морају да користе јавни превоз. У том случају послодавац, према Општем колективном уговору, дужан је да раднику исплати трошкове превоза на посао и са посла.

Ако радник ради на терену припада му накнада-теренски додатак за повећане трошкове због теренског рада.

Када одлази на службени пут радник има право на трошкове дневница и путне трошкове из којих покрива трошкове превоза, преноћишта и исхране док је на сужбеном путу. Наведени расходи имају карактер личних расхода и терете трошкове пословања.

ПРИМЕР:

Извршен је обрачун накнаде за превоз са посла и на посао у текућем месецу и радницима је са Текућег рачуна исплаћено 6.000 дин.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5293		Тр.превоза на посао и са посла	6.000	
			2410	Текући рачун		6.000
				Извод		

ПРИМЕР:

Обрачунати теренске додатке радницима који су у месецу јануару били на терену 25 радних дана. Теренски додаци укупно износе 35.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1	5292		Трош. теренских додатака	30.000	
			4630	Обав.за теренске додатке		30.000
				Обрачун за јануар		

ПРИМЕР:

Из благајне је исплаћено раднику НН на име дневнице за службени пут 2.000 динара и путни трошкови у износу од 800 динара .

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1	5291		Трош. днев. за служб.путов.	2.000	
		5290		Трош. превоза на служ.путу	800	
			243	Благајна		2.800
				Дневник благајне		

8.6. Финансијски расходи

Ако је за одређене привредне активности недовољно сопствених средстава привредно друштво ће тражити додатне изворе било од банака или пословних партнера. Уколико се користе позајмљена средства и плаћа камата тада камата за приврено

друштво представља финансијски расход.

За емитоване обвезнице купцима се признаје камата која им се исплаћује приликом исплате обвезнице. Ако добављачу не платимо благовремено фактуру добављач нам зарачунава затезну камату. Промена валуте страних средстава плаћања доводи до настанка курсних разлика. Ако су курсне разлике негативне за предузеће су финансијско расход.

8.6.1. Камате на кредит

Без обзира на колико дуг период на који се узима кредит и плаћа се камата за привредно друштво то је финансијски расход.

Камате за коришћене кредита терете финансијске расходе датог месеца.

ПРИМЕР:

Према плану отплате кредита банка нас извештава да је са текућег рачуна исплаћено 2.000 динара на име камате за текући месец.

Дневник

Р бр	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01	5620		Фин. расх. камата на кред.	2.000	
			2410	Текући рачун		2.000
				Извод		

8.6.2. Затезне камате

Ако се пропусти уговорени рок плаћања према добављачима добављач ће нам зарачунати затезну камату.

ПРИМЕР:

Због неблагоприятног плаћања фактуре добављач нам је обрачунао затезну камата у износу од 1.200 динара. Књижно писмо.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5623		Фин. расх. затезне камате	1.200	
			4350	Доб за обртна средства		1.200
				Књижно писмо		

8.7. Остали расходи

У остале расходе спадају губици по основу расходовања основних средстава и продаје основних средстава, мањкови и отписи обртних средстава.

ПРИМЕР 1:

Предузеће је донело одлуку о расходовању машине чија је набавна вредност 60.000 динара и отписана вредност 50.000 динара. Садашња вредност расходоване машине за преузеће је расход текућег периода.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1	0290		Испр. вредн основ средст.	50.000	
		570		Губ. по осн. расх. осн сред.	10.000	
			0231	Опрема – Машине		60.000
				расход машине		

ПРИМЕР 2:

Пописом је утврђен мањак материјала у износу од 8.000 динара. Узрок настанка мањка је објективан и иде на терет предузећа.

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	574		Мањкови	8.000	
			1010	Материјал		8.000
				Мањак		

8.8. Временска разграничења трошкова

Према МРС трошкови се признају у периоду у коме су настали. Ако се не поклапа моменат плаћања са моментом настанка трошка користе се конта Временска разграничења и то:

- АВР-активна временска разграничења и
- ПВР-пасивна временска разграничења.

Ако је извршено плаћање неког трошка унапред неће се књижити као трошак, већ као АВР.

Ако је трошак настао а није плаћен мора се обрачунати и прокњижити као трошак преко ПВР. За сваку врсту расхода отвара се посебан конто.

ПРИМЕР1:

Плаћена је закупнина за годину дана унапред 16.000 динара (4.000). Обрачунати закупнину за текући месец.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2801		АВР Унап. плаћена закуп.	12.000	
		270		ПДВ-на унап.плаћ. закуп	4.000	
			2410	Текући рачун		16.000
				Извод – унапред плаћено		
1а	1.01.	533		Трошкови закупнине	1.000	
			4901	ПВР – обрач.трошк.закуп		1.000
				Обрачун за јануар		

ПРИМЕР 2:

Од Електродистрибуције није стигао рачун за утрошену електричну енергију у текућем месецу. Обрачунавамо стварно утрошену електричну енергију и текућем месецу у износу од 5.000 динара (ПДВ 900 дин).

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	5131		Трош. електричне енергије	4.100	
		270		ПДВ – обрачунати	900	
			4903	ПВРобр.трош.ел.ен		5.000
				Обрач ел. енерг. за тек. мес		

9. ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПРИХОДА

Улагања исказана кроз трошкове и расходе на једној страни треба да дају одређене ефекте исказане кроз приходе на другој страни и као крајњи ефекат да се оствари позитиван резултат.

Приходе остварују привредна друштва вршењем своје основне делатности у прозводњи, промету и услугама.

Приходи се могу исказати као економске користи остварене вршењем основне делатности али приходи су и економски показатељи ефеката остварених улагањем у репродукцију. Ефекти улагања у производњу, промет и услуге исказују се као:

- приходи од продаје производа,
- приходе од продаје робе и
- приходи од вршења услуга.

Туристичке агенције, хотелска, саобраћајна и друга компатибилна предузећа пружају услуге у области туризма.

Према позитивним законским прописима и МРС сви приходи се сврставају у :

- пословни приходи,
- финансијски приходи,
- остали приходи,
- приходи од усклађивања вредности имовине.

9.1. Пословни приходи

Учинци који се остварују вршењем основне делатности спадају у пословне приходе. Производна предузећа остварују приходе продајом учинака (готових производа). Прометна предузећа остварују приходе продајом робе. Пружањем услуга баве се услужна предузећа и остварују приходе вршењем молерских, аутомеханичарских, туристичких и других услуга.

У области туризма услуге пружају хотелска, саобраћајна, туристичка и њима компатибилна привредна друштва.

Посебна форма организације субјеката у туризму су туристичке агенције које могу бити различито организоване и то као: акционарска друштва, друштва са ограниченом одговорношћу, ортачка друштва и командитна друштва. У туризму постоје услови за

оснивање предузетничких фирми. Ако предузетник-туристичка агенција оствари промет већи од 8.000.000 дужан је да се пријави као обвезник ПДВ-а и да води пословне књиге.

Закон о рачуноводству сврстава привредна друштва на:

- Микро која имају до 10 запослених ,пословни приход од 700.000 евра и просечна вредност имовине 350.000 евра у динарској противвредности,
- Мала која имају до 50 запослених, пословни приход 8.800.000 евра и просечна вредност имовине 4.400.000 евра у динарској противвредности.
- Средња која имају до 250 запослених,пословни приход од 35.000.000 евра и вредност имовине 17.500.000 евра у динарској противвредности и
- Велика која запошљавају више од 250 запослених и пословни приход већи од 35.000.000 евра у динарској противвредности.

Ова подела је извршена са аспекта рачуноводства и достављања финансијских извештаја. Поред привредних друштава у привреди функционишу и посебни облици организовања а то су предузетници.

Предузетник је физичко лице које за све обавезе из пословања одговара својом целокупном имовином.

Предузетник ако није у систему ПДВ-а (промет мањи од 8.000.000 динара) плаћа порез на доходак грађана паушално у износу који му одреде органи локалне самоуправе и могу водити просто књиговодство.

Ако предузетник оствари промет већи од осам милиона мора да се пријави пореској јединици за пријаву плаћања ПДВ-а и дужан је да води пословне књиге.

Пословне приходе привредног друштва сачињавају:

- приходи од продаје готових производа,
- приходи од продаје робе,
- приходи од активирања учинака и робе,
- промена вредности залиха учинака
- приходи од премија, субвенција, донација и сл.
- други пословни приходи (закупнине).

Пословне приходе предузетника сачињавају приходи које он оствари вршењем своје основне делатности.

Конкретно пословне приходе микро туристичких агенција сачињавају приходи које остварују обављањем разних послова везаних за пружање туристичких услуга.

9.1.1. Приходи од продаје готових производа и услуга

ПРИМЕР 1:

Предузеће је на домаћем тржишту продало по продајној фактури 40 готових у вредности од 120.000 динара (ПДВ 22.000). Цена коштања готових производа је 80.000 динара.

Дневник

Р б	Да т	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1	204		Купци у земљи	120.000	
			614	Прих.од продаје на дом. тр		98.000
			470	ПДВ у издатим фактурама		22.000
				Прод. фа 40		
1а	1.1	980		Трошкови продатих произв.	80.000	
			960	Готови производи		80.000
				За цену коштања		

ПРИМЕР 2 :

Предузеће је по продајној фа 12 продало ино-купцу готових производа у вредности од 500 евра што по средњем курсу (120 дин) износи 60.000 дин. Цена коштања продатих производа 35.000 динара.

Дневник

Р бр	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	205		Купци у иностранству	60.000	
			615	Прих.од прод. ино. трж.		60.000
				Прод фа 12		
1а	1.1.	980		Трошк. продатих производа	35.000	
			960	Готови производи		35.000
				За цену коштања		

ПРИМЕР 3 :

Туристичка агенција је продала по продајној фактури 18 аранжман за групу од 30 путника за Беч. Цена аранжмана је 150 евра (1 евро 120) у динарској противвредности. Туристи су уплатили целокупан аранжман 540.000 динара на текући рачун агенције. Агенција није у систему ПДВ-а

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	2410		Текући рачун	540.000	
			614	Приходи од продаје услуга		540.000
				Продајна фа 18		

9.1.2. Сумњива и спорна потраживања

Редовна потраживања од купаца налазе се на конту 204. Купци у земљи.

Међутим, ако се догоди да купац дуже времена (годину-две) не плати фактуру такво потраживање постаје сумњиво и на крају подношењем тужбе постаје спорно.

Због неизвесности у погледу наплате таквог потраживања потребно је искњижити спорно потраживање на посебан рачун. Тај рачун је на класи „0“ Дугорочна потраживања, тачније рачун 055-Сумњива и спорна потраживања.

Према томе, редовна потраживања се воде на класи „2“ док се спорна потраживања воде на класи „0“.

ПРИМЕР:

1.01. Купац нам није извршио уплату фактуре број 28 од 10. јануара претходне године. Фактура гласи на 200.000 динара. Управни одбор је донео одлуку да се Купац тужи.

5.01. Поднета је тужба суду.

20.03. Одлуком Управног одбора отписује се 20% спорног потраживања.

Дневник

Р бр	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	5.01	055		Сумњива и спорна потраж.	200.000	
			204	Купци у земљи		200.000
				Тужба Суду		
	20.3	0591		Испр. вредн. сумњ. и спор. пот	40.000	
			055	Сумњ. и спорна потраж.		40.000
				Отписано 20% потраживања		

9.2. Други пословни приходи

Када привредно друштво остварује приходе од закупнина или неке друге непоменуте приходе тада ће се књижити преко конта грпе 65.

ПРИМЕР:

За закуп пословног простора купац је уплатио на текући рачун закупадавца 50.000 динара на име закупнине у текућем месецу.

Дневник

Р. б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	2410		Текући рачун	50.000	
			650	Приходи од закупнина		50.000
				Извод		

9.3. Финансијски приходи

Финансијски приходи у основи имају финансијски добитак, као на пример приходи од камата имају за основу камату као новчани износ. У зависности шта је основ разликујемо следеће финансијске приходе:

- Приходе од камата,
- Приходе од позитивних курсних разлика,
- Приходе од дивиденди,
- Приходе од затезних камата,
- Остали финансијски приходи.

ПРИМЕР 1:

Обрачинали смо затезну камату купцу због неблаговремено плаћене фактуре. Затезна камата износи 5.000 динара

Обрачунате затезне камате купцима представљају за предузеће приход од камата.

Дневник

Р бр	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	204		Купци у земљи	5.000	
			6621	Прих.од затезних камата		5.000
				<u>Обрачуната затезна камата</u>		

Курсне разлике настају услед промене вредности валуте, могу бити позитивне и негативне. Позитивне курсне разлике за предузеће су приход .

ПРИМЕР 2:

Позитивне курсне разлике за текућу годину износе 100.000 динара

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.1.	244		Девизни рачун	100.000	
			663	Позит. курсне разл.		100.000
				<u>За курсне разлике</u>		

ПРИМЕР 3:

При наплати потраживања од ино-купца од 51.500 динара наплаћена је и курсна разлика од 4.500 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	244		Девизни рачун	56.000	
			205	Купци у иностранству		51.500
			663	Позитивне курсне разлике		4.500
				За курсне разлике		

9.4. Остали приходи

Пословање привредног друштва доводи понекад до настанка неких неспецифичних економских догађаја као на пример непредвиђени вишкови, наплаћена отписана потраживања и сл.

Дешава се да се отпише неко потраживање које сматрамо да је ненаплативо а онда неочекивано купац уплати дуг.

Остали приходи исказују:

- добитке по основу продаје некретнина и опреме,
- добитке по основу продаје дугорочних хартија од вредности,
- наплаћена отписана потраживања,
- вишкови и др.

ПРИМЕР 1:

Наплаћено је раније отписано потраживање у износу од 45.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	2410		Текући рачун	45.000	
			675	Наплаћена отписана потра		45.000
				Извод		

ПРИМЕР 2:

Продата је једна машина за 180.000 динара. Набавна вредност машине је 300.000 динара и отпис је 150.000 динара.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01.	204		Купци у земљи	180.000	
		0290		Испр.вредност.основ. сред	150.000	
			0231	Опрема – Машине		300.000
				Прих.од продаје осн сред.		30.000
				За продату машину		

9.5. Временска разграничења прихода

Процес пословања привредног друштва је такав да ће се у појединим случајевима неки приходи наплатити унапред. Обзиром да су унапред наплаћени не могу се књижити као приход текућег

периода већ ће се разграничити преко конта временских разграничења. Тачније књижиће се на групи 49.

ПРИМЕР:

Предузеће је 25.12.унапред наплатило закупнину за следећу годину у износу од 7.000 динара (ПДВ 1.000 д).

Обрачунати приход од закупнине за месец јануар.

Дневник

Р бр	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	1.01	2410		Текући рачун	7.000	
			4910	Унап.напл.прих.од закуп.		6.000
			470	ПДВ од унап.напл. прих.		1.000
				Извод		
1а	1.01	2801		АВР обрач. прих.од закуп.	500	
			650	Приходи од закупнине		500
				Обрач. закупн. за јануар		

10. УТВРЂИВАЊЕ И РАСПОДЕЛА РЕЗУЛТАТА ПОСЛОВАЊА

Привредно друштво је према важећим прописима обавезно да подноси Народној банци Србије Финансијски извештај на крају године и периодичне обрачуне тромесечно. Финансијски извештај је приказ резултата пословања.

Да би исказали резултат извршићемо пренос прихода и расхода на рачун 710-Расходи и приходи. Прво преносимо трошкове и расходе по врстама са класе 5 на conto 599- Пренос расхода. Затим

се врши пренос прихода на конто 699.

ПРИМЕР:

Предузеће има следеће стање на успешним контима.

Трошкови по врстама у текућој години износе:

Трошкови материјала	170.000
Трошкови горива	20.000
Трошкови превоза на служб.путу	50.000
Трошкови дневница за служ. пут	70.000
Трошкови бруто зарада	220.000
Трошкови амортизације	80.000

Приходи остварени у текућој години износе:

Приходи од продаје на домаћем тржишту	800.000
Вишкови	60.000
Наплаћена отписана потраживања	50.000

Извршићемо пренос расхода на конто 599

Дневник

Р. бр	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	31.12	599		Пренос расхода	610.000	
			511	Трошкови материјала		170.000
			5132	Трошкови горива		20.000
			5290	Тр.превоза на служб.путу		50.000
			5291	Тр. дневница за служ. пут.		70.000
			520	Трошкови бруто зарада		220.000
			540	Трошкови амортизације		80.000
				Пренос расхода		

Други став за књижење је пренос прихода на конто 699.

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	31.12	614		Прих. од продаје на дом.трж.	800.000	
		674		Вишкови	60.000	
		675		Наплаћ. отпис.потраживања	50.000	
			699	Пренос прихода		910.000
				<u>Пренос прихода</u>		

Следећи став за књижење је пренос на конто 710-Расходи и приходи

Дневник

Р б	Дат	Бр. конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	31.12	710		Расходи и приходи	610.000	
			599	Пренос расхода		610.000
				За расходе		
1а	31.12	699		<u>Пренос прихода</u>	910.000	
			710	Расходи и приходи		910.000
				<u>За расходе</u>		

Резултат са конта 710-Расходи и приходи преносимо на конто 724-Пренос добитка ако је резултат позитиван.

Супротно је ако је резултат негативан.

ПРИМЕР:

Прокњижити резултат пословања. Добит се распоређује 70% за увећање капитала и 30% за дивиденде.

Дневник

Р б	Дат	Бр конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
1	31.12	710		Расходи и приходи	300.000	
			724	Пренос добитка		300.000
				пренос резултата		
2	31.12	724		Пренос добитка	300.000	
			341	Нерасп.добитак тек.год.		300.000
				за добитак		
3	31.12.	341		Нераспоређ.доб.тек.год	300.000	
			3000	Акцијски капитал		210.000
			481	Обав.на порез из резулт.		90.000
				Расподела добити		

11. ЗАКЉУЧАК ПОСЛОВНИХ КЊИГА

Дневник

Р б	Дат.	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
	31.12	730		Израв. рачуна стања	480.000	
			022	Опрема-гађев. обј.		200.000
			0231	Опрема-Машине		100.000
			204	Купци у земљи		50.000
			1010	Материјал		20.000
			120	Готови производ		30.000
			2410	Текући рачун		80.000
				Затв. рачуна активе		
	31.12	3000		Акц. капит. обич. акц.	300.000	
		3001		Акц. капит-преф. акц	110.000	
		4350		Доб. за обртна сред.	40.000	
		4141		Дуг. кред. за осн. сред.	30.000	
			730	Израв. рачун. стања		480.000
				Затв. рачуна пасиве		
					960.000	960.000

На крају пословне године затварају се пословне књиге тако што је последњи став у дневнику затварање рачуна активе и пасиве књижењем преко конта 730-Изравнање рачуна стања.

12. СПЕЦИФИЧНОСТИ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ЕВИДЕНИЦИЈЕ ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА

12.1. Појам туристичке агенције и послови које обавља

Закон о туризму дефинише туристичку агенцију као привредно друштво, предузетника или огранак другог домаћег или страног правног лица које обавља делатност туристичких агенција под условима прописаним Законом а ради стицања добити. Према одредбама истог Закона туристичка агенција обавља послове:

- организовања и реализовања путовања у земљи и

- иностранству,
- понуда, продаја и посредовање у продаји аранжмана других туристичких агенција,
 - организовања прихвата путника,
 - организовање излета, туристичког разгледања, забавних програма и слично, као и посредовање у организовању скупова, сајмова, манифестација и спортских приредби,
 - пружање, односно, посредовање у пружању услуга туристичких водича, туристичких пратилаца, локалних туристичких водича и туристичких аниматора,
 - прибављање путних исправа, резервације и продаје путних карата у име и за рачун домаћих и страних превозника,
 - резервација и продаја туристичких, угоститељских и других услуга везаних за путовање и боравак туриста,
 - посредовање у издавању соба и других капацитета у својини физичких лица,
 - посредовање у пружању специфичних туристичких услуга,
 - посредовање у изнајмљивању возила туристима и путницима,
 - резервације и продаја карата за спортске, културне и друге приредбе и манифестације, заступања у осигурању путника и пртљага ускладу са законом којим се уређује осигурање, продаја туристичких публикација и др.,
 - замена стране валуте (мењачки послови),
 - друге послове уобичајене у туристичком промету.

Према врсти послова које обављају туристичке агенције могу бити:

- туристичке агенције организатор путовања и
- туристичке агенције посредници у продаји туристичког путовања.

Агенције-организатори путовања обављају све послове у домену туризма, док туристичке агенције посредници не могу се бавити пословима организовања туристичких путовања.

12.2. Специфичности послова којима се баве туристичке агенције

Сваки од послова које обавља туристичка агенција карактеришу извесне специфичности. Предмет пословања је креирање и продаја туристичких аранжмана и осталих услуга у туризму. Како је туристичка привреда комплексна то и туристички аранжмани су обједињени са више разних услуга, почев од услуга превоза, смештаја и исхране, пратиоца на путу, водича у појединим туристичким дестинацијама, осигурања на путу и др. Туристички аранжмани се креирају по жељи туристе (клијента) или по програму саме туристичке агенције. У туристички аранжман могу ући услуге:

- смештаја,
- организовања путовања,
- превоза,
- образовни и стручни садржаји,
- културни садржаји,
- здравствено-рекреативни садржаји и
- остале услуге (осигурање и сл.).

Све наведене послове туристичка агенција може обављати у оквиру туристичког аранжмана или може посредовати у пружању ових услуга појединачно.

Туристичке агенције-организатори путовања у својој понуди имају туристичке аранжмане у земљи или иностранству које продају преко своје продајне мреже или преко посредника. Поред ових послова могу се бавити и другим пословима у туризму као што су организовање превоза, организовање конгреса, резервација и продаја смештајних капацитета у земљи и иностранству као и низ других послова.

Туристичке агенције-посредници обављају посредничке послове у пружању туристичких услуга као што су продаја туристичких аранжмана туристичких агенција-организатора па до посредовања у продаји смештајних капацитета хотела, апартмана и соба, као и продаја карата за разне приредбе и манифестације или продаја карата за превоз авионом, аутобусом, возом или издавањем пловних објеката и сл.

12.3. ПДВ и рачуноводство туристичких агенција

Закон о туризму дефинише туристичке агенције као субјекте привређивања који се баве пословима у туризму ради стицања добити. Као такви подлежу обавези обрачуна и плаћања ПДВ-а, подношења пореских пријава и плаћање пореза на добит. Обавеза плаћања ПДВ-а зависи од начина пружања услуга од стране туристичке агенције и од оствареног промета. Опорезивање може бити паушално ако је промет мањи од 8.000.000 динара, а ако промет прелази овај лимит онда је агенција обавезна да подноси пореске пријаве и да обрачунава и плаћа порез месечно или тромесечно, већ према начину како је то прописано Законом. У пракси постоје агенције организатори путовања које по правилу спадају у велике обвезнике ПДВ-а и агенције посредници у продаји туристичких услуга које спадају у средње или мале обвезнике. ПДВ-а.

Агенције које продају сопствене аранжмане и при томе користе транспортне, угоститељске услуге обвезника обрачунавају ПДВ. Све услуге које се пружају у оквиру туристичког аранжмана сматрају се јединственом услугом а пореска основица је разлика између укупне цене коју плаћају туристи и стварних трошкова које туристичка агенција има у реализацији туристичког аранжмана. Место извршења услуге сматра се седиште туристичке агенције или њене пословнице па сходно томе и обрачунава се ПДВ без обзира да ли су туристи домаћа или страна лица. Ако агенција са седиштем у Србији пружа услуге преко пословнице у иностранству ПДВ се не обрачунава. Агенције организатори путовања туристима издају фискални рачун када се реализује путовање али се у истом не приказује ПДВ.

Туристичке агенције-обвезници ПДВ-а које врше услуге у туризму сопственим средствима, обрачунавају ПДВ на промет угоститељских услуга, услуга превоза и других туристичких услуга. ПДВ на наведене услуге се обрачунава према месту настанка тј. извршења туристичке услуге (смештај, исхрана и др.). Ако се услуге смештаја и исхране пружају у иностранству у сопственим или закупљеним капацитетима тада се не обрачунава ПДВ. За услуге превоза из Србије у иностранство ПДВ се обрачунава само за километражу до границе Србије за даљу километражу ПДВ се не обрачунава.

Посредничке агенције продају туђе туристичке аранжмане или посредују код туристичких услуга смештаја и исхране, превоза

путника и сл. сматрају се малим пореским обвезницима. Ове агенције у фискалном рачуну не исказују ПДВ, немају право на одбитак претходног пореза, не воде пореске евидениције и не подносе пореске пријаве. На остварену провизију од продаје туђих аранжмана ове агенције не обрачунавају ПДВ.

Провизија за остале посредничке послове подлеже обавези плаћања ПДВ-а само ако се услуге реализују у земљи, код услуга које се реализују у иностранству не обрачунава се ПДВ. То се односи код посредовања у резервацији хотелског смештаја, услуга превоза путника аутобусима, возом или авионом и сл. Посредовање у резервацији хотелског смештаја у иностранству на провизију се не обрачунава ПДВ, док за резервацију смештаја у земљи на провизију обавезно се обрачунава ПДВ.

12.4. Боравишна такса

Обавеза плаћања боравишне таксе утврђена Законом о туризму и плаћа се за сваки дан боравка у туристичком објекту за смештај изван свог пребивалишта а обрачун и наплату таксе дужан је да изврши издавалац смештаја истовремено са наплатом услуга смештаја. Влада прописује највиши и најнижи износ боравишне таксе а остављено је јединицама локалне самоуправе да коначно одреде висину боравишне таксе према категорији туристичког места. Боравишну таксу плаћају одрасли и деца зависно од година старости с тим што је Законом дефинисано које категорије туриста су ослобођене плаћања боравишне таксе. Кад је реч о ослобађању плаћања боравишне таксе поред предвиђених категорија било би потребно прецизирати ко од чланова шире породице може бити ослобођен плаћања боравишне таксе.

Приходи од боравишне таксе припадају буџету локалне самоуправе на чијој се територији пружају услуге смештаја и та средства су намењена за обезбеђење информативно пропагандног материјала којим се врши промоција туристичког места његових природних вредности и културно наслеђе као и за адекватну туристичку сигнализацију и за друге облике пропаганде туристичке дестинације. Туристичка агенција дужна је да при наплати услуга смештаја наплати и боравишну таксу, да је посебно исказе у фискалном рачуну и да је уплаћује буџету локалне заједнице петнаестодневно.

12.5. Рачуноводствено обухватање поједних врста туристичких услуга

Начин на који ће се евидентирати туристичке услуге зависи од тога како је регистрована туристичка агенција. Ако је агенција регистрована као привредно друштво (без обзира у ком облику) тада је обавезна да своје пословање евидентира на начин како је прописано Законом о рачуноводству. То значи да се промене евидентирају по принципима двојног књиговодства и МРС, да су обавезне да састављају финансијске извештаје. У евидентирању пословних догађаја примењује се начело да се догађаји евидентирају према моменту настанка независно од момента плаћања.

Уколико је агенција регистрована као предузетник тада се пословни догађаји евидентирају по принципу простог књиговодства према ком се расходи и приходи евидентирају у моменту наплате, односно плаћања и не постоји обавеза састављања финансијских извештаја. Међутим, препорука је да и предузетници воде књиговодствену евиденцију по принципима двојног књиговодства јер је свеобухватнија и квалитетнији је извор информација неопходних за доношење одлука.

Евидентирање пословних догађаја у пословању туристичке агенције има извесних специфичности у зависности од тога да ли је реч о агенцији организатору или агенцији посреднику у обављању туристичких послова.

12.5.1. Књиговодство туристичких агенција-организатора путовања

12.5.1.1. Продаја сопствених туристичких аранжмана

Туристички аранжмани организују се од стране агенција-организатора путовања у земљи и иностранству. За организовање туристичког аранжмана потребно је обезбедити превоз, смештај, водича или пратиоца пута уз локалне водиче.

Агенције организатори путовања које продају сопствене аранжмане дужне су да туристима пружају јединствену услугу (обједињен смештај, превоз, исхрана, водичи, улазнице) и обрачунавају ПДВ на разлику између укупне уплате од стране

туриста и стварних трошкова које агенција има као претходне трошкове за туристичку услугу. Туристичка агенција не може да исказује ПДВ у рачунима и нема право на одбитак предходног пореза по основу претходних туристичких услуга по рачунима других обвезника. Право на одбитак претходног ПДВ туристичка агенција има за набављена добра и примљене услуге (по основу набавке објекта, опреме, материјала, закупнина, трошкова телефона, енергије, рекламе и др.). У овим случајевима агенција има право на повраћај претходног ПДВ ако испуњава услове из Закона о ПДВ.

Једна од специфичности у пословању туристичких агенција је забрана исказивања ПДВ у фискалним рачунима за јединствене туристичке услуге.

Да би смо објаснили извесне специфичности код књиговодственог обухватања пословања туристичких агенција дајемо приказ на следећим примерима.

ПРИМЕР 1: туристички аранжмани у земљи

Туристичка агенција органзатор путовања организује путовање са обиласком фрушкогорских манастира. Цена аранжмана је 15.000 динара- укључен је превоз, три ноћења на бази полупансиона, услуге водича. Пре полска на пут свих 40 туриста је извршило уплате аранжмана на благајни агенције. По реализацији аранжмана стигла је фактура за превоз 150.000 динара, фактура за смештај 240.000 динара и фактура за услуге водича 30.000 динара.

Обрачун туристичког аранжмана

1	Укупна цена аранжмана (15.000x40)		600.000
2	Трошкови агенције		
	Трошкови превоза	150.000	
	Трошкови смештаја	240.000	
	Трошкови водича	30.000	
3	Разлика (р.бр. 1 – р. бр. 2)		180.000
4	ПДВ у разлици (180.000x16,667%)		30.000
5	Приход од продаје услуга		150.000

Дневник

Р б	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	243		Благајна	600.000	
		4491	Обавезе за туристичке услуге		600.000
			за аранжман Фрушка гора		
2	2411		Текући рачун – прелазни конто	600.000	
		243	Благајна		600.000
			Уплата на текући рачун		
3	2410		Текући рачун	600.000	
		2411	Текући рачун-прелазни конто		600.000
			Извод		
4	4491		Обавезе за туристичке услуге	150.000	
		4350	Добављ. за обртна средства		150.000
			Фактура за превоз		
5	4491		Обавезе за туристичке услуге	240.000	
		4350	Доб. за обртна средства		240.000
			Фа за угоститељске услуге		
6	4491		Обавезе за туристичке услуге	30.000	
		4350	Доб. за обртна средства		30.000
			Фактура за услуге водича		
7	4491		Обавезе за туристичке услуге	180.000	
		470	Обавезе за ПДВ		30.000
		614	Прих.од усл.на дом. трж.		150.000
			приход од услуга		

Специфичност евиденције настаје у случају када се услуге наплаћују у ратама када рата представља аванс за туристички аранжман. У том случају на примљени аванс обрачунава се и уплаћује ПДВ.

ПРИМЕР 2: туристички аранжман у земљи када се врши авансно плаћање

Туристичка агенција нуди туристички аранжман-обилазак Западне Србије у јулу 2016 године. Укупна цена аранжмана је 800.000 динара, по једном путнику 20.000 динара. Претходне услуге (превоз 240.000 и два преноћишта 400.000) износе 640.000 динара. Процент учешћа претходних трошкова је 80%. У јуну 2011. године туристи су уплатили аванс у износу од 300.000 динара.

Када је уплаћен аванс извршиће се обрачун и уплата ПДВ-а у текућем месецу јер Агенција месечно обрачунава и уплаћује ПДВ.

Обрачун ПДВ на примљени аванс

1	Примљени аванс	300.000
2	Претходне услуге у примљеном авансу (80%)	240.000
3	Разлика	60.000
4	Основица за ПДВ	60.000
5	ПДВ на део аванса (60.000 x 16,667)	10.000
5	Приход	50.000

Дневник

Р б	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	2410		Текући рачун	300.000	
		430	Примљени аванси		300.000
			Извод – уплата аванса		
2	430		Примљени аванси	240.000	
		4491	Обавезе за туристичке услуге		240.000
			Претходне услуге 80%		
3	430		Примљени аванси	60.000	
		472	Обав. за ПДВ по прим. аванс		10.000
		614	Прих.од услуга на дом. трж.		50.000
			Обрачунати ПДВ		
4	472		Обав.за ПДВ по примљен.аван.	10.000	
		479	Обав.за обрачунати ПДВ		10.000
			Обавезе за ПДВ		
5	479		Обав. за о брачунати ПДВ	10.000	
		2410	Текући рачун		10.000
			Извод – плаћен ПДВ		

У јулу месецу реализоваће се путовање и туристи су уплатили износ до пуне цене аранжмана (500.000 динара). Туристима је издат ваучер и фискални рачун. На уплаћени износ обрачунаће се и платити ПДВ по одбитку претходних трошкова.

Обрачун реализованог туристичког аранжмана

1	Укупна цена аранжмана	800.000
2	Примљени аванси	300.000
3	Разлика за уплату	500.000
4	Претходне услуге 80%	400.000
5	Разлика (р.бр. 3 – р.бр. 4)	100.000
6	Основица за ПДВ	100.000
7	ПДВ у разлици (100.000 x 16,667%)	16.660
8	Приход	83.340

Дневник

Р б	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	204		Купци у земљи	500.000	
		4491	Обавезе за турист.услуге		400.000
		614	Прих.од усл.на дом. трж.		83.340
			Обавезе за ПДВ		16.660
2	2410		Текући рачун	500.000	
		204	Купци у земљи		500.000
			Уплата купаца		
3	470		Обавезе за ПДВ	16.660	
		479	Обав.за разл.прет.и обр. ПДВ		16.660
			За уплату		
4	479		Обав. за разл.претх.и обр. ПДВ	16.660	
		2410	Текући рачун		16.660
			Извод – плаћен ПДВ		
5	4491		Обавезе за туристичке услуге	240.000	
		4350	Добав. за обртна средства		240.000
			Фак.за превоз-претходне усл.		
6	4491		Обавезе за туристичке услуге	400.000	
		4350	Добав. за обртна средства		400.000
			Фа.за смештај-претх. услуге		

Специфичност књижења у књиговодству код аранжмана који се плаћају у ратама (авансима), када је туристичка агенција обавезна да на примљени аванс обрачуна и плати ПДВ, је у томе што агенција мора да обрачуна ПДВ на примљени аванс у истом месецу (тримесечју) кад је извршена уплата аванса. Закон прописује да агенција нема право на повраћај претходног ПДВ али је обавезна да обрачуна ПДВ на примљени аванс и да поднесе одоварајуће ПП обрасце у зависности да ли порез плаћа паушално или доставља пореске пријаве месечно односно тримесечно. У приказаном примеру агенција је наплатила аванс месец дана пре реализације туристичког аранжмана па је у месецу кад је примљен аванс извршен обрачун ПДВ и плаћен ПДВ. Следећег месеца када је реализован аранжман састављен је обрачун и обрачунат ПДВ. Разлику између уплаћеног и обрачунатог износа ПДВ-а агенција ће извршити уплату.

ПРИМЕР 3: када се аранжман реализује у иностранству

Када се ради о аранжманима који се реализују у иностранству (летовања или обилазак појединих туристичких дестинација) посебно се обрачунавају трошкови који настају у иностранству на које се не плаћа ПДВ и трошкови који настају до преласка границе на које је агенција обавезна да обрачуна ПДВ.

Агенција „Астра“ је закључила уговор о закупу апартмана у Грчкој-Паралија. Годишњи закуп за 20 апартмана износи 5.000 евра у динарској противвредности од 600.000 динара (просечан курс евра 120 динара). Уговорено је да се закупнина плаћа у пет рата по 1.000 евра у противвредности 120.000 динара.

За плаћање закупнине агенција нема обавезу да обрачунава и плаћа ПДВ иако је у систему ПДВ-а јер се закупљени капацитети налазе у иностранству.

Дат је налог банци да исплати прву рату закупнине у износу од 120.000 динара односно 1.000 евра.

Дневник

Р б	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	248		Новча. сред. за куповину девиза	100.000	
		2410	Текући рачун		100.000
			Извод		
2	244		Девизни рачун	100.000	
		248	Новч.сред.за купов.девиза		100.000
			Извод са девизног рачуна		
	533		Трошкови закупнина	100.000	
		436	Добављачи у иностранству		100.000
			Прва рата закупнине		
3	436		Добављачи у иностранству	100.000	
		248	Новч.сред. за куп. девиза		100.000
			Исплата прве рате закупнине		

Агенција је направила пакет аранжман летовање 7 дана Паралија-Олимпик бич. Цена аранжмана је 15.000 динара. У аранжману су обухваћени смештајни капацитети закупљени у иностранству на које се не обрачунава ПДВ. Превоз сопственим аутобусом где се ПДВ обрачунава само на километражу до границе. Километража до Паралије 900 км од тога до границе 400 км на које се обрачунава ПДВ и 500 км кроз Македонију и Грчку за које се не обрачунава ПДВ. Цена по км је 145динара. У аранжман су укључени

и трошкови пратиоца пута који је радник агенције. Трошкови смештаја туриста у Грчкој износе 250.000 динара и трошкови пратиоца 20.000 динара.

Продат је пакет аранжман за 40 путника и уплаћено је на текући рачун 600.000 динара. Купцима су издати фискални рачуни и туристички аранжман је реализован. Аранжман се реализује 30% у земљи и 70% у иностранству.

Калкулација

Р.бр.	Елементи	Износ	
1	Смештај		250.000
2	Превоз		130.500
	Кроз Србију(400x145)	58.000	
	Кроз Грчку (500x 145)	72.500	
3	Пратилац		20.000
	Кроз Србију (20.000x30%)	6.000	
	Кроз Грчку (20.000x70%)	14.000	
4	Основицаа за ПДВ	64.000	
5	ПДВ (64.000x16,667%)		10.667
6	Укупна цена коштања		400.500
7	Број путника		40
8	Цена коштања по путнику		10.012
9	Укупна цена коштања		400.500
10	Укупна продајна цена		600.000

Овде се ради о пружању услуга закупљеним и сопственим капацитетима и агенција је дужна да према Закону о ПДВ обрачуна на трошкове пратиоца порез на додату вредност као и на део трошкова који се односи превоз кроз Србију према колOMETРАЖИ. За трошкове смештаја у закупљеним капацитетима не обрачунава се ПДВ јер се ради о закупу у иностранству и за трошкове превоза кроз Грчку такође се не обрачунава ПДВ.

Дневник

Р б	Број конта		О П И С	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	2410		Текући рачун	600.000	
		614	Прих. од услуга. на дом.трж		179.988
		470	Обавезе за ПДВ		10.667
		615	Прих. од усл. на ино.трж		420.000
			Фискални рачуни		
2	470		Обавезе за ПДВ	10.667	
		479	Обав.за обрачунати ПДВ		10.667
			Обр.пор.за услуге на дом.трж.		

12.5.2. Књиговодство посредничких туристичких агенција

Посредничке агенције могу се бавити следећим посредничким пословима:

- продаје туристичких аранжмана других агенција,
- продаја карата, организовање излета и културних манифестација, услуге водича,
- замена стране валуте и
- посредовање у пружању услуга смештаја у објектима који су у својини физичких лица и др.

12.5.2.1. Продаја туристичких аранжмана других агенција

Туристичке агенције-посредници могу вршити продају туристичких аранжмана других агенција о чему могу имати закључен уговор или могу вршити продају на упит. За ове послове агенција наплаћује провизију која може бити уговорена и исказана у факури што значи да је признаје агенција у чије име врши услуге посредовања или агенција може провизију уградити у калкулацију цене своје услуге према условима на тржишту и тада провизију плаћа туриста корисник услуга.

ПРИМЕР 1: посреднички послови - продаја туристичких аранжмана других агенција

Туристичкој агенцији „Атлас“ обратио се туриста да му се резервише аранжман за путовање у Енглеску код агенције „Контики“ Београд. На основу упита потврђена је резервација аранжмана. Цена аранжмана је 80.000 динара уз одобрену провизију посреднику од 5% (укључен ПДВ). Туриста је уплатио на текући рачун агенције „Атлас“ 80.000 динара и издат фискални рачун. Контики је испоставио фактуру бр 106 на 76.000 динара и признао право на провизију у износу од 4.000 динара. Агенција „Атлас“ дала је налог за пренос да се са њеног текућег рачуна исплати агенцији „Контики“ 76.000 динара.

Калкулација

1	Цена аранжмана	80.000
2	Провизија 5%	4.000
3	За уплату	76.000
4	ПДВ на провизију(4.000x16,667%)	667
5	Приход агенције	3.333

Дневник

Р бр	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	2410		Текући рачун	80.000	
		4491	Обавезе за туристичке услуге		80.000
			фискални рачун		
2	4491		Обавезе за туристичке услуге	80.000	
		4350	Доб.. за обртна средства		76.000
		614	Пр.од продаје на дом. трж		3.333
		470	Обавезе за ПДВ		6667
			фактура бр.106		
3	433		Добављачи у земљи	76.000	
		2410	Текући рачун		76.000
			Извод		

12.5.2.2. Посреднички послови у пружању услуга смештаја када су власници смештајних капацитета физичка лица

Физичко лице које пружа услуге смештаја у објектима у власништу, према Закону о изменама и допунама Закона о туризму, обављају угоститељску делатност пружања услуга смештаја где се може укључити и исхрана. Објекат у коме се обавља делатност регистрацијом (и категоризацијом) постаје угоститељски објекат.

Између туристичке агенције и физичког лица успоставља се пословни однос на основу уговора под условом да је извршена

категоризација објекта и да је уписан у АПР- Регистру туризма.

Између агенције и физичког лица правилно је закључити Уговор о посредовању у пружању услуга издавања смештајних капацитета. За послове посредовања агенција наплаћује провизију на начин како је то дефинисано у уговору. Агенција која за посредничке послове наплаћује провизију ако је у систему ПДВ-а дужна је да на износ провизије обрачуна и плати ПДВ како је то утврђено Законом о ПДВ. Физичко лице по правилу није у систему ПДВ-а али на приходе од капитала који остварује издавањем смештајних капацитета обавезно је да плати Порез на доходак грађана по стопи од 20% . Пошто је то порез по одбитку агенција је дужна да приликом исплате физичком лицу исплати износ који је туриста платио умањен за порез на доходак грађана по стопи од 20%. Основица за израчунавање пореза се добија када се изврши умањење за нормиране трошкове. Нормирани трошкови за ове услуге износе 50%. Значи, агенција је обавезна да обрачуна и плати ПДВ (ако порез не плаћа паушално) на агенцијску провизију и да физичком лицу изврши исплату за пружене услуге умањену за порез на доходак грађана (јер се ради о порезу по одбитку) Агенција је дужна да од туриста наплати боравишну таксу и да исту уплати локалној заједници. Гост добија фискални рачун за извршену уплату.

ПРИМЕР: посредничких послова између агенције и физичких лица

Туристичка агенција наплатила је госта П. Петровића 20.000 динара занајам апартмана и 1.000 за боравишну таксу. Издат је фискални рачун. Агенција је извршила обрачун пореза и извршила исплату нето износа власнику.

Обрачун

1	Бруто уплата	21.000
2	Боравишна такса	1.000
3	Накнада за најам апартмана	20.000
4	Провизија агенције (20.000x5%)	1.000
5	ПДВ на провизију (1.000x16,667%)	167
	Приход агенције	833
6	Бруто за исплату	19.000
7	Нормирани трошкови 50%	8.500
8	Осно.за порез на прих. од непокрет	8.500
9	Пор.на прих.од непокретнокр (8.500x20%)	1.700
10	Нето за исплату	17.300

Дневник

Р б	Број конта		О п и с	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	2410		Текући рачун	21.000	
		4491	Обавезе за туристичке услуге		20.000
		482	Обавезе за боравишну таксу		1.000
			фискални рачун		
2	4491		Обавезе за туристичке услуге	1.000	
		614	Прих. од усл. на дом.трж		833
		470	Обавезе за ПДВ		167
			обрачун ПДВ		
3	4491		Обавезе за туристичке услуге	19.000	
		465	Обав.према физичким лицима		17.300
		489	Обав. за пор.надох.грађана		1.700
			обрачун за физичко лице		
4	470		Обавезе за ПДВ	167	
		479	Обавезе за обрачунати ПДВ		167
			обавезе за ПДВ		
5	465		Обавезе према физичк.лицима	17.300	
	489		Обав. за пор.на доходак грађана	1.700	
	482		Обавезе за боравишну таксу	1.000	
		2410	Текући рачун		20.000
			Извод – исплата по обрачуну		

12.5.2.3. Посредовање код продаје карата у друмском саобраћају

У име и за рачун превозника у друмском саобраћају агенција може вршити продају карата. За продате карте у домаћем саобраћају агенција наплаћује провизију и дужна је да обрачуна и плати ПДВ ако је у систему ПДВ-а. Међутим, када се ради о продаји карата у међународном превозу потребно је за део километраже на територији Србије одредити сразмерни део провизије и на тај износ обрачунати ПДВ, јер се за провизију која се оствари у међународном саобраћају не обрачунава ПДВ.

ПРИМЕР: за посредовање у продаји аутобуских карата

За рачун саобраћајног предузећа „Ласта“ Београд туристичка агенција врши продају карата на линији Београд-Париз. Уговорена је провизија од 10% на укупну вредност продатих карата. Укупно је продато карата у вредности од 1.000.000 динара и остварена је провизија у износу од 100.000 динара.

Обрачун

1	Укупна накнада	1.000.000
2	Провизија 10%	100.000
3	ПДВ на провизију(10.000 x 16,667%	16.660
4	Приходи од провизије	83.330

Дневник

Р бр	Број конта		Опис	Дугује	Потраж.
	Д	П			
1	2410		Текући рачун	1.000.000	
		4350	Добављачи у земљи		900.000
		614	Прих. од услуга на дом.трж		83.333
		470	Обавезе за ПДВ		16.660
			<u>Обрачун прихода од провиз.</u>		

12.5.3. Остали посреднички послови туристичких агенција

Туристичке агенције обављају разне посредничке послове у име и за рачун других субјеката у туризму (хотела, авио компанија, туристичких агенција, организатора спортских и културно забавних приредби, превозника у друмском саобраћају и др.). За обављене услуге посредовања агенција наплатиће провизију. Начин наплате провизије дефинише се уговором између агенције и субјекта за чији рачун се обављају посреднички послови. Агенција наплаћује провизију и на тај износ је дужна да обрачуна и плати ПДВ без права на повраћај.

13. ЗАДАЦИ ЗА ВЕЖБУ

13.1. ПОЧЕТНИ БИЛАНС И ОТВАРАЊЕ ПОСЛОВНИХ КЊИГА

ПРИМЕР 1:

Стање средстава и извора средстава на дан 1.01.2016.г је следеће:

Текући рачун 500.000, Благајна 10.000, Потраживања од купаца 190.000, Исправка вредности основних средстава 50.000, Добављачи за обртна средства 80.000, Дугорочни кредити за основна средства 300.000, Акцијски капитал 575.000, Пословна зграда 200.000, Транспортна средства 100.000, Залихе материјала 5.000 динара.

На основу датог стања саставити почетни биланс.

(вредност Активе 955.000 и вредност Пасиве 955.000 динара)

ПРИМЕР 2:

“Прогрес“ а.д. Београд има на дан 1.01.2016.г. следеће стање средстава и извора средстава:

Ситан инвентар на залихама 18.000, Готови производи 40.000, Акцијски капитал-обичне акције 400.000, Акцијски капитал-преференцијалне акције 600.000, Погонска зграда 450.000, Исправка вредности основних средстава 200.000, Краткорочни кредити за обртна средства 270.000, Текући рачун 882.000, Купци 80.000, Недовршена производња 60.000, Резерве 150.000, Добављачи за основна средства 250.000, Материјал на залихама 40.000, Пословна зграда 300.000 динара.

Саставити почетни биланс и отворити Дневник и Главну књигу.

(решење: вредност Активе 1.670.000 и вредност Пасивае 1.670.000 динара)

13.2. ПОЧЕТНИ БИЛАНС И ПРИБАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

ПРИМЕР 1:

Акционарско друштво“ Авала“ имало је на дан 1.01.т.г.следеће стање средстава и извора средстава:Залихе материјала 150.000,Амбалажа 20.000, Ситан инвентар на залихама 80.000, Текући рачун 700.000, Пословна зграда 900.000, Дугорочни кредити за основна средства 400.000, Транспортна средства 100.000, Готови производи 200.000, Исправка вредности основних средстава 350.000, Концесије 1.500.000, Капитал-обичне акције 2.000.000, Капитал-преференцијалне акције 1.400.000 ,Добављачи за обртна средства 200.000, Купци 50.000 динара, Благајна 30.000, Краткорочни кредити за обртна средства 80.000, Неуплаћени основни капитал 700.000динара.

1.01. На основу датог стања саставити почетни биланс и отворити дневник и коннта.

Прокњижити следеће пословне промене:

10.01. По Одлуци Скупштине акционара извршена је емисија 1.000 ком обичних.Номинална вредност једне акције је 400 динара. Целокупна емистована количина акција је продата по номиналној вредности. Купци акција су уплатили целокупан износ на текући рачун предузећа.

15.01. По Одлуци Скупштине акционара емитовано је 1.000 преференцијалних акција чија је номинална вредност 800 динара емисиони курс 120%. Продата је целокупна количина акција и уплаћена на текући рачун преузећа.

17.01. По одлуци Скупштине акционара емитовано је 500 ком преференцијалних акција номиналне вредности 1.000 динара и емисиони курс од 110%. Акционари су по позиву предузећа уписали целокупан износ акција и уплатили 50% номиналне вредности уписаних акција и емисиону премију.Остатак неуплаћеног капитала ће се уплатити следеће године.

20.01. Акционари су уплатили „Неуплаћени део основног капитала“ по почетном стању.

13.3. НАБАВКА ОСНОВНИХ СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛА, ПОТРАЖИВАЊА И ОБАВЕЗЕ

ПРИМЕР 1:

Стање средстава и извора средстава на дан 1.1. тек.год је следеће:

Ситан инвентар на залихама 7.000 динара, Недовршена производња 80.000, Текући рачун 1.080.000, Акцијски капитал-обичне акције 1.350.000, Акцијски капитал-приоритетне акције 350.000, Дугорочни кредити за основна средства 114.000, Добављачи за обртна средства 125.000, Купци 40.000, Благајна, 12.000, Материјал 30.000, Готови производи 50.000, Пословне зграде 400.000, Путничко возило 100.000, Пословни инвентар 200.000, Амбалажа 20.000, Исправка вредности основних средстава 280.000, Рачунари 200.000 динара.

1.01. На основу датог стања саставити почетни биланс и отворити дневник и главну књигу.

5.01. Дат је налог банци да са текућег рачуна исплати 45.000 динара добављачима за обртна средства.

6.01. На предлог Комисије за попис донето је Решење о расходу једног рачунара који је у целости отписан. Набавна вредност рачунара је 50.000 динара, Исправка вредности осн.сред. 50.000 динара.

8.01. Донета је одлука о изградњи производне хале. Предрачунска вредност инвестиције је 1.000.000 динара. Из сопствених средстава финансираће се 60% и 40% из кредита. Према уговору извођачу радова предузећу „Х“ је исплаћен аванс у износу од 100.000 динара из Дугорочног кредита за основна средства.

10.01. Благајник је чеком подигао са Текућег рачуна 20.000 динара.

12.01. По куповној факутури 17 купљено је материјала у вредности 48.000 динара- франко складиште купца. Материјал је примљен у магацин (пријемница 82)

14.01. По куповној фа 54 купљено је ситног инвентара у вредности од 25.000 динара. Факура за превоз плаћена је барираним чеком 5.000 динара. Ситан инвентар је смештен у магацин. (пријемница 83)

16.01. Дат је налог банци да Добављачима за обртна средства исплати дуг по фа 54.(Извод)

18.01. Стигла је фа 8 за купљени материјал и гласи на 73.000 динара. Материјал није стигао.

20.01. Стигао је материјал по фа 8 и примљен је у магацин

(пријемница 84)

22.01. По уговору 74 купљено је право на експлоатацију каменолома на период од 15 година. Вредност концесије износи 800.000 динара. Концесија је исплаћена из одобреног Дугорочног кредита за основна средства.

24.01. Купљено је пет рачунара, цена једног рачунара је 50.000 динара. Рачунари су примљени и стављени у функцију, фактура 25 гласи на 250.000 динара.

26.01. Скупштина акционара донела је одлуку о изградњи хладњаче, предрачунска вредност износи 10.000.000 динара. Објекат се финансира из сопстваних средстава. Са извођачем радова закључен је уговор о извођењу радова а да му се за почетак радова исплати аванс 500.000 динара.

27.01. Дат је налог банци да са текућег рачуна исплати извођачу радова на име аванса 500.000 динара (Извод)

28.01. Комисија за попис утврдила је вишак један рачунар. Комисија за процену утврдила је да набавна вредност таквог рачунара износи 50.000 динара и да је исти отписан 40%. Прокњижити вишак.

30.01. Комисија је утврдила да је једно путничко возило постало неупотребљиво и предложила га је за расход. Набавна вредност возила је 100.000 динара и отпис је 100.000 динара.

1.02. Предузеће је емитовало 500 ком обвезница номиналне вредности 100 динара по комаду, укупно 50.000 динара. Обвезнице су емитоване на пет година са годишњим ануитетским купонима.

1.02. Приспео је на наплату први ануитетски купон у износу од 10.000 динара од чега је главница 8.000 динара и камата 2.000 динара.

4.02. По фа 20 купљен је један писаћи сто. Фактура гласи на 15.000 динара сто је примљен и смештен је у канцларију.

6.02. На име исплате добављачу по фа 20 издата му је меница и гласи на 15.000 динара.

10.02. Банка (Изводом) извештава да је са текућег рачуна исплаћено 15.000 динара по издатој меници.

14.02. По путном налогу бр 104 благајник је исплатио 200 динара раднику ПП на име аконтације за службени пут.

15.02. Комисија за попис утврдила је мањак ситног инвентара услед неодговорности радника и предложила да радник Павле Павловић плати утврђени мањак у износу од 5.000 динара.

13.4. КЊИГОВОДСТВЕНО ОБУХВАТАЊЕ ТРОШКОВА И РАСХОДА

ПРИМЕР 1:

АД“Златибор“ има на дан 1.01.тек.год. следеће стање средстава и извора средстава:

Грађевински објекти 1.500.000, Машине 1.000.000, Купци 90.000, Материјал 300.000, Исправка вредн. основних. сред.300.000, Благајна 30.000, Краткорочни кредит за обртна средства 200.000, Дугорочни кредити за осн.средства 400.000,Акцијски капитал-обичне акције 1.380.000, Добављачи за осн.сред.200.000, Залихе ситног инвентара 160.000, Акцијски капитал-преференцијалне акције 1.000.000, Текући рачун 500.000, Готови производи 100.000, Добављачи за обртна средства 200.00динара.

Саставити почетни биланс.

1.1. На основу биланса отворити дневник и главну књигу.

4.1. Банка Изводом извештава да је са текућег рачуна исплаћено 100.000 динара Добављачима за обртна средства.

4.01. По требовању 12 је издато и утрошено материјала у производњи у вредности од 150.000 динара.

9.1. По требовању 21 издато је ситног инвентара у употребу у вредности од 40.000 динара,стопа отписа 50%

12.1. Добијена је фактура 41 за текуће одржавање машине у вредности од 8.000 динара(ПДВ 1.500)

13.1. Обрачунати зараде радника за период 1-15.2011.год.брудо зараде износе 20.000 динара, порези 6.000 и доприноси 9.000 динара.

15.1. Банка Изводом извештава да су са текућег рачуна исплаћене нето зараде, порези и доприноси.Зараде радника исплаћене су директно на њихове текуће рачуне.

15.01. Добијена је фактура26 за репрезентацију у износу од 6.000 динара (ПДВ 1.000).

16.1. Благајник је Налогом за исплату подигао 5.000 са текућег рачуна

17.1. Банка Изводом извештава да је са текућег рачуна исплаћено 5.000 дин.

19.1. Благајник је на име накнада за превоз на посао и са посла

исплатио радницима ПП и НН 800 динара.

20.1. Обрачунати су теренски додаци радницима за период од 1-15.јануара у износу од 3.000 динара.

21. По Решењу о расхоровању расхороује се једна машина чија набавна вредност износи 40.000 динара и отпис 30.000 динара.

23.1. Предрачун амортизације за 2011.годину износи 6.000 динара Прокњижити трошкове амортизације за јануар.

25.1. Плаћена је годишња закупнина за 2011.годину износи у 7.200 динара(ПДВ 1.200). Обрачунати трошкове закупнине за јануар.

27.1. Добијена је фактура 86 за утрошену електричну енергију у текућем месецу износи 3.000 динара(ПДВ 600 дин).

29.1. Добијена је фактура за ПТТ трошкове у јануару и износи 4.000 дин.(ПДВ 700 дин).

30.1. Банка Изводом извештава да је обрачунала камату на краткорочне кредите за обртна средства за месец јануар и исплатила са текућег рачуна 2.000 динара. Извод

31.1. Закључена је полиса осигурања имовине за 2011 годину и премија осигурања износи 3.600 динара.Дат је банци Налог за пренос да исплати премију осигурања за целу годину.Обрачунати премију осигурања за јануар.

13.5. КЊИГОВОДСТВЕНО ОБУХВАТАЊЕ ПРИХОДА

ПРИМЕР 1:

Почетно сатње средстава и извора на дан 1.01. текуће године у АД „Дрина“ Б Башта било је следеће:Благајна 10.000, Готови производи 800.000, Акцијски капитал-обичне акције 1.200.000 Добављачи са обртна средства 100.000, Грађевински објекти 1.300.000, Краткорочни кредити за обр.сред.300.000, Текући рачун 500.000, Исправка вред.осн.сред. 600.000, Купци у земљи 200.000, Опрема 700.000, Акцијски капитал-приоритетне акције 1.310.000 динара.

Саставити почетни биланс.

1.01. На основу почетног биланса отворити дневник и главну књигу

4.01. По продајној фактури 12 продато је 50% залиха готових производа купцима на домаћем тржишту у вредности од 600.000 динара (ПДВ 100.000). Цена коштања продатих производа је 400.000 динара

7.01. Према Извештају погонског рачуноводства повећане су залихе

готових производа за 600.000 динара

11.01. По продајној фактури 20 продато је ино-купцу готових производа у вредности од 2.000 евра, што по средњем курсу (103 дин) износи 206.000 динара. Цена коштања продатих производа је 150.000 динара

14.01. Банка Изводом извештава да су купци уплатили дуг по фа12

16.01. Предузеће је продало другом повезаном предузећу (матичном) готових производа у вредности од 400.000 (ПДВ 80.000) динара. Цена коштања продатих производа је 250.000 динара

20.01. По продајној фактури 25 продато је купцу на домаћем тржишту готових производа у вредности од 500.000 динара (ПДВ 180.000). Цена коштања продатих производа је 300.000 динара.

23.01. Банка Изводом извештава да је уплаћено раније отписано потраживање у износу од 1.200 динара

27.01. Купци нас обавештавају да не могу уплатити дуг по фа 25 у законском року и достављају нам меницу на износ од 510.000 динара са роком доспећа 12.марта текуће године.

13.6. КЊИЖЕЊЕ РАСХОДА И ПРИХОДА

ПРИМЕР 1:

АД „Звезда“ Н.Сад има на дан 1.01.2011.године следеће стање средстава и извора средстава:благајна 20.000, Грађевински објекти 1.500.000, Пословни инвентар 500.000, Транспортна средства 600.000, Добављачи за основна средства 700.000,Готови производи 1.000.000, Купци 180.000, Акцијски капитал-обичне акције 1.000.000, Акцијски капитал-преференцијалне акције 2000.000 Текући рачун 650.000, Материјал 250.000, Добављачи за обртна средства 250.000, Ситан инвентар на залихама 200.000, Гориво 254.000,Обавезе према запосленима-теренски додаци 4.000, Кредити за основна средства 400.000, Исправка вредности основних средстава 800.000 динара.

Саставити почетни биланс.

Напомена:евиденција се води по стварним ценама

1.1. На основу почетног биланса саставити дневник и главну књигу.

5.1. Благајник је исплатио радницима обавезе за теренске додатке 4.000 дин.

7.1. Скупштина акционара донела је одлуку да емитује 500 преференцијалних акција. Њихова номинална вредност је

2000 динара. Емисиони курс је 120%. Продате су све акције и извршена је уплата на текући рачун 50% основног капитала и емисиона премија.

10.1. Купљен је полован камион. Према подацима предходног власника набавна вредност камиона је 200.000 динара и отпис 80.000 динара. Фактура добављача број 26 гласи на 140.000 динара (ПДВ 20.000)

12.1. Стигла је фактура 17 за трошкове репрезентације и гласи на 7.000 динара (ПДВ 1.300) динара

15.1. Обрачунати зараде за јануар(1-15). Бруто зараде износе 50.000 порези 12.000 доприноси 15.000 динара

17.1. Стигла је фактура 82 за ПТТ трошкове у јануару и гласи на 5.000 динара (ПДВ 900)

19.1. За поправку рачунара стигла је фактура 20 и гласи на 3.000 динара (ПДВ 500)

20.1. По требовању 12 издато је материјала у производњу за 100.000 динара

23.1. Благајник је исплатио радникук НН 2.000 динара на име аконтације за службени пут

25.1. Предузеће је донело одлуку о расходу камиона. Набавна вредност камиона износи 300.000 и отписана вредност 250.000 динара

27.1. По продајној фактури 16 продато је на домаћем тржишту 50% залиха готових производа за 800.000 динара (ПДВ 150.000)

28.1. На основу предрачуна амортизације који износи 600.000 динара обрачунати амортизацију за јануар .

29.1. По требовању је издато и утрошено горива за 20.000 динара

30.1. На основу уговора плаћена је закупнина за продавницу за целу годину у износу од 72.000 динара (ПДВ 12.000). Обрачунати трошкове закупнине за јануар

31.1. Поднета је тужба суду за наплату потраживања одкупаца у износу од 10.000 динара

31.1. Обрачунали смо затезну камату купцу „Х“ за неблаговременок плаћену фактуру у инзосу од 2.000 динара. Књижно писмо.

ПРИМЕР:2

Производно предузеће „Рашка“ а.д, Нови Пазар има на дан 1.01. т.г. следеће стање средстава и извора средстава: Купци у земљи 35.000, Купци у иностранству 50.000, Акцијски капитал-обичне

акције 900.000,Добављачи за обртна средства 20.000, Грађевински објекти 1.200.000, Акцијски капитал-преференцијалне акције 1.500.000,Благајна 10.000, Текући рачун 300.000, Дугорочни кредити за основна средства 330.000, Добављачи за основна средства 189.000, Недовршена производња 100.000, Готови производи 150.000, ПВР Обрачунати финансијски расходи-камате 6.000, Ситан инвентар на залихама 120.000, Ситан инвентар у употреби 30.000, Материјал 70.000, Исправка вредност ситног инвентара у употреби 20.000, Машине 800.000, Пословни инвентар 600.000, Исправка вредности основних средстава 500.000 динара.

Саставити почетни биланс.

Напомена:евиденција се води по стварним ценама

1.01. Отворити дневник и главну књигу.

3.01. Стигла је фактура 12 за поправку машине и гласи на 6.000 динара (ПДВ 1.000)

5.01. Банка изводом извештава да је исплаћено 6.000 динара на име измирења обавеза за камате

7.01. Благајник је исплатио раднику ММ 2.000 динара на име аконтације за службени пут (благајнички извештај)

10.01. Банка изводом извештава да је исплаћено 5.000 динара на име закупнине за следећи месец

12.01. Обрачунати зараде за јануар у бруто износу од 25.000 динара, порези на зараде износе 6.000 и доприноси на зараде 7.000 динар

15.01. Благаник је налогом за исплату подигао са текућег рачуна 12.000 динара на име исплате нето зарада(дневник благајне).Благајник је исплатио нето зараде радницима

15.01.Банка изводом извештава да је са текућег рачуна исплаћено 12.000 динара готовински и налогом за пренос исплаћени су порези на зараде 6.000 и доприноси на зараде 7.000 динара

16.01. Обрачунати трошкове амортизације за јануар у износу од 15.000 динара на основу предрачуна амортизације за текућу годину

18.01. Добијена је фактура 20 на име утрошене електричне енергије у јануару и гласи на 3.000 динара (ПДВ 500)

20.01. По требовању 31 издато је ситног инвентара у употребу у вредности од 8.000 динара.Стопа отписа 20%

22.01. По требовању 43 издато је и утрошено у производњу материјала у вредности од 20.000 динара

23.01. Обрачунатиу затезну камату добављачима за обртна средства у износу од 150 динара

24.01. Дат је налог банци да исплати 3.000 динара добављачима за

обртна средства и затезну камату због неблаговременог плаћања 150 динара.

26.01. Расходована је једна машина чија је набавна вредност 150.000 динара и отпис 100.000 динара

28.01. По продајној фактури 10 продато је готових производа купцима у земљи у вредности од 140.000 динара (ПДВ 24.000).Цена коштања износи 100.000 динара

29.01. Купци у иностранству дозначили су на наш девизни рачун дуг у износу од 200 евра у динарској противвредности (један евро 105 динара)

30.01. Примљена је фактура добављача за купљени материјал а материјал није стигао.Фактура гласи на 7.000 динара (ПДВ 1.200)

13.7. ПОСЛОВАЊЕ ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА

ПРИМЕР 1 :

Туристичка агенција има следеће стање средстава и извора средстава на дан 1.01 текуће године:

Текући рачун 500.000, Материјал 100.000, Грађевински објекти 600.000, Опрема-рачунари 150.000, Исправка вредности основних средстава 250.000, Улози 900.000 Добављачи за обртна средства 200.000 динара.

1.01. Саставити почетни биланс и отворити дневник и главну књигу.

4.01. На основу пописа донета је одлука да се расходује се један рачунар набавна вредност 50.000 и отпис 20.000 динара,

7.01. Банка Изводом извештава да је на текући рачун уплаћено раније отписано потраживање у износу од 20.000 динара

8.01. Клијент се обратио агенцији да му се резервише летовање за четворочлану породицу у Грчкој.Доставили смо упит агенцији „Холидеј“ Крагујевац за резервацију аранжмана.ТА „Холидеј“ потврдила је резервацију,цена аранжмана је 100.000 динара.Клијент је уплатио на наш Текући рачун 100.000 динара и издат му је фискални рачун.

10.01. По требовању издато је и утрошено канцеларијског материјала у износу од 60.000 динара.

12.01.Банка Изводом извњештава да је са текућег рачуна исплаћено 10.000 динара (ПДВ 1.500) на име закупнине за следећи месец.

14.01. ТА „Холидеј“ доставила је фактуру 20 за резервисан аранжман

и одобила је провизију 5%.Саставити калкулацију и извршити одговарајућа књижења.

15.01. Стигла је фактура 18 на име објављивања рекламе у текућем месецу и гласи на 5.000 дин. (ПДВ 800)

16.01. Дат је налог банци да исплати обавезе према ТА „Холидеј“ по фа 20

18.01. Добављач је обавестио да нас дужи за затезну камату због неблагоприятног плаћања фактуре у износу од 500 дин

20.01. Туристичка агенција-организатор путовања на захтев Синдиката болнице организује тридневни излет са обиласком Манастира Љубостиња и Лазарица,град Ниш и локалитет Медијана(ископине Римског периода).

Саставити калкулацију и утврдити цену по једном путнику на бази 40 путника на основу следећих елемената:превоз Ужице-Ниш-Ужице укупно 200.000 дин (ПДВ 15.000), два ноћења укупно 160.000 дин. (ПДВ 12.000) и трошкови пратиоца 40.000 (ПДВ 8.000) динара. На основу ових елемената утврђена је цена коштања на основу које је понуђена цена аранжмана у износу од 15.000 динара.

Закључен је уговор са Синдиката билнице и испостављена је фактура 12 на 600.000 динара(ПДВ 100.000).

22.01. Обрачунати амортизацију за текући месец 50.000 динара.

25.01. Обрачунати бруто зараде за јануар у износу од 100.000 динара. Порези на зараде су 20.000 и доприноси на зараде су 30.000 динара.

27.01. Реализовано је путовање групе за Ниш и стигла је фактура 41 за превоз 200.000 динара (ПДВ 35.000) фактура 32 за преноћиште 160.000 (ПДВ 12) динара и фактура 49 за пратиоца 40.000 динара (ПДВ 8.000)

28.01. Туристичка агенција је на основу уговора о посредовању са лицем ММ наплатила преко текућег рачуна од госта П.Петровића 20.000 динара за најам трокреветног апартмана и 1.000 динара за боравишну таксу.Издат је фискални рачун.

31.01. Утврдити обрачунати ПДВ и прокњижити обавезу.(Извод из пореског биланса).

31.01. Салдирати конта временских разграничења.

31.01. Саставити биланс успеха.Обрачунати и прокњижити резултат пословања. Обрачунати порез на добит. Добит остаје нераспоређена.

31.01. Затворити рачуне активе и пасиве

РЕШЕЊЕ:

БИЛАНС 1.01.201___год

Р б	АКТИВА	Пре- дкол	Износ	Р б	П А С И В А	Пре- дкол	Износ
А	СТАЛ.ИМ			А	СОП.ИЗВОР		
1	Гр.објекти	600.000		1	Улози		900.000
2	Опрема-рач.	150.000		Б	ПОЗАЈ.ИЗВ.		
3	Ис.вр.осн.с	250.000	500.000	2	Доб.за обр.ср		200.000
Б	ЗАЛИХЕ						
4	Материјал		100.000				
5	Тек. рачун		500.000				
			1100.000				1100.000

Дневник

стр.1

Р б	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потражује
		Д	П			
1	1.1.	022		Грађевински објекти	600.000	
		0233		Опрема-Рачунари	150.000	
		1010		Материјал	100.000	
		2410		Текући рачун	500.000	
			7000	Отва. рачуна активе		1.350.000
				За почетни стање		
1	1.1.	7001		Отвар. рачуна пасиве	1.350.000	
			302	Улози		900.000
			4350	Доб.за обрт средст		200.000
			0290	Испр. вред.осн.ср.		250.000
				За почетно стање		

Дневник

Стр 2.

Р б	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потражује
		Д	П			
2	4.1.	0290		Испр. вред. осн.сред.	20.000	
		570		Губици- расх.ос.сред.	30.000	
			0233	Опрема-Рачунари		50.000
				расход		
3	7.1.	2410		Текући рачун	20.000	
				Нап.ран.отп. потра		20.000
				Извод		
4	8.1.	2410		Текући рачун	100.000	
			4491	Об..за турис.услуге		100.000
				Уплата аранжмана		
5	10.1	5214		Трошк.канц.материј.	60.000	
			1015	Канцелар. мат.		60.000
				требовање		
6	12.1	4491		Обав.за турист.услуге	100.000	
			4350	Добав.за обр.сред.		95.000
			614	Прих.од усл.на д.т.		4.167
			470	ПДВ.обр.на услуге		833
				Фа 20		

Дневник

Стр. 3

Р б	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потражује
		Д	П			
7	15.1	535		Трошкови рекламе	4.200	
		270		ПДВ у примљеним фа	800	
			4350	Добављ.за обрт.ср.		5.000
				Фа 18		
8	18.1	4350		Добав.за обртна сред.	95.000	
			2410	Текући рачун		95.000
				Извод		
9	18.1	5623		Фин.расх.-затез.кам	500	
			4350	Добав.за обр.сред		500
				Књижно писмо		
10	20.1.	2410		Текући рачун	600.000	
			614	Пр.од прод.на дом.т		590.000
			470	ПДВ у издат.факт.		10.000
				Извод		
11	22.1.	540		Трошкови амортиз.	50.000	
			0290	Испр.вред.осн.сред		50.000
				Обрачун амор.за јан		

Дневник

Стр 4.

Р б	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потражује
		Д	П			
12	25.1	520		Трошк. бруто зарада	100.000	
			450	Обав за нето зараде		50.000
			451	Обав.за пор.на зар.		20.000
			452	Оба за допр. на зар		30.000
				Обрач.бруто зарада		
13	27.1	5391		Трош.ост.усл.-превоз	165.000	
		270		ПДВ у прим.фактур.	35.000	
			4350	Доб.за обрт.сред.		200.000
				Фа 41 за превоз		
13	27.1	5390		Трош.ост.ус-смеш	148.000	
		270		ПДВ у прим. фактур	12.000	
			4350	Доб.за обрт. средс		160.000
				Фа 32 за преноћиш		
13	27.1	5392		Тр.ост. услуга-водич	32.000	
		270		ПДВ у примљ.факт.	8.000	
			4350	Доб.за обрт.сред.		40.000
				Фа 49 трош.пратиоца		
14	28.1	2410		Текући рачун	21.000	
			4491	Обав. за тур. услуге		20.000
			4829	Ост. об. борав. такса		1.000
				Изв – најам апартмна		

Дневник

Стр 5.

Р б	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потраж
		Д	П			
15	31.1	470		ПДВ обрачунати	10.833	
			470	Обав. за обрачун ПДВ		10.833
				Извод из пореског биланса		
16	31.1	599		Пренос расхода	589.700	
			5214	Трошк. канцел.матер.		60.000
			520	Трошкови бруто зарада		100.000
			5390	Тр.остал- услуга.смештај		148.000
			535	Трошкови рекламе		4.200
			5391	Тр.ост. усуга-превоз		165.000
			5392	Трош.остал.услуга-водич		32.000
			540	Трошкови амортизације		50.000
			5623	Фин. рас-затезне камате		500
			570	Губици расх. осн.сред.		30.000
				За пренос расхода		
17		614		Прих.од прод усл. на дом.т.	594.167	
		675		Наплата отписан. потраж.	20.000	
			699	Пренос прихода		614.167

				За пренос прихода		
--	--	--	--	-------------------	--	--

Дневник

Стр 6.

Р б	Дат	Бр.конта		О п и с	Дугује	Потраж.
		Д	П			
18	31.1.	710		Расходи и приходи	589.700	
			599	Пренос расхода		589.700
				За пренос расхода		
18	31.1.	699		Пренос прихода	614.147	
			710	Расходи и приходи		614.700
				за пренос расхода		
18	31.1	710		Расходи и приходи	24.467	
			712	Прен. укупног резултата		24.467
				за резултат		
18	31.1	712		Пренос укупног резултат	24.467	
			724	Пренос добитка		24.467
				За добитак		
18	31.1	724		Пренос добитак	24.467	
			341	Нерасп.доб.тек. год.		24.467
				нераспор. добитак		
18	31.1	341		Нер.добитак текуће год.	24.467	
			481	Обав.за пор.из резулт		24.467
				Обрачун пореза		
					7.426.123	7.426.123

БИЛАНС УСПЕХА

Р. б	РАСХОДИ	Износ		Р. б	ПРИХОДИ	Износ
	Пословни расходи				Посло. прих.	
1	Трош. канц. матер.	60.000	1	Прих. од услуга	594.167	
2	Т. остал. усл.-смешт.	148.000		Остал. прих.		
3	Т. остал. усл.-превоз	165.000	2	Напл. отп. потр.	20.000	
4	Т. остал. усл.-водич	32.000				
5	Трошкови рекламе	4.200				
6	Трош. бруто зарада	100.00				
7	Трошк. амортизац.	50.000				
	Финансијски расходи					
8	Фин. расх. затез кам.	500				
	Остали расходи					
9	Губици-расх. осн. с.	30.000				
	Добит	24.467				
		<u>614.167</u>				<u>614.167</u>

СПЕЦИФИКАЦИЈА ТРОШКОВА

Р.б.	Бр.конта	ВРСТА ТРОШКА	Износ
1	1015	Трошкови канцеларијског материјала	60.000
2	535	Трошкови рекламе	4.200
3	520	Трошкови бруто зарада	100.000
4	5390	Трошкови осталих услуга-смештај	148.000
5	5391	Трошкви осталих услуга-превоз	165.000
6	5392	Трошкови осталих услуга-водич	32.000
7	540	Трошкови амортизације	50.000
8	570	Губици по основу расх. осн. средстава	30.000

9	5623	Финансијски расгоди-затезна камата	500
			<u>589.700</u>

КАЛКУЛАЦИЈА 1

1	Летовање породице П Петровић	100.000
2	Провизија 5%	5.000
3	За уплату агенцији „Холидеј“	95.000
4	ПДВ на провизију (5.000x16,667)	833
5	Приход	4.167

КАЛКУЛАЦИЈА 2

	Викенд аранжман-обилазак источне Србије	Износ
1	Трошкови превоза	185.000
2	Трошкови смештаја	148.000
3	Трошкови водича	32.000
4	Укупни трошкови	365.000
5	Трошкови по једном путнику (365.000:40)	9.125
6	Продајна цена по једном путнику	15.000
7	Укупна продајна цена	600.000

ПРИМЕР 2:

Туристичка агенција „Конткик“ а.д. Београд има следеће стање средстава и извора средстава на дан 1.01. има следеће стање средстава и извора средстава:

Купци у иностранству 50.000 дин, Акцијски капитал-обичне акције 900.000, Добављачи за ообртна срества 26.000, Грађевински објекти 1.400.000, Акцијски капитал –префернцијалне акције 1.500.000, Благајна 10.000, Текући рачун 300.000, Дугорочни кредити за основна средства 330.000, Добављачи за основна средства 189.000, Ситан инвентар на залихама 120.000, Материјал 165.000, Машине 800.000, Пословни и нвентар 600.000, Исправка бредности основних средстава 500.000 динара.

1.01. Саставити почетни биланс и отворити дневник и главну књигу.

3.01. Стигла је фактура 12 за поправку машине и гласи на 6.000 динара(ПДВ 1.000) дин ара

5.01. Банка изводом извештава да је са текућег рачуна исплаћено 8.000 динара на име камате на кредите и јануару

7.01. Благајник је исплатио раднику ММ 2.000 динара на име аконтације за службени пут (дневник благајне)

10.01. Банка изводом извештава да је са текућег рачуна исплаћено 5.000 динара(ПДВ 500) на име заупнине за текући месец.

12.01. Обрачунати бруто зараде за јануар у бруто износу 25.000 динара, порези на зараде 6.000 и доприноси на зараде 7.000 динара

15.01. Обрачунати трошкове амортизације за јануар у износу од 40.000 динара

18.01. Од туристе наплаћено је 50.000 динара на име најма апартмана и 2.000 на име боравишне таксе, провизија 5%. Саставити калкулацију и извршити одговарајућа књижења.

20.01. Са текућег рачуна исплаћена је боравишна такса 2.000 динара

21.01. Исплаћено је са текућег рачуна власнику апартмана(физичко лице) по одбитку пореза на доходак грађана

22.01. Стигла је фактура 20 на име утрошене електричне енергије у јануару и гласи на 3.000 (ПДВ 500) динара

24.01. По требовању 31 издато је и утрошено ситног инвентара у употребу у вредности од 8.000 динара. Стопа отписа 20%

26.01. Туриста је у агенцији извршио резервацију летовања за породицу у хотелу Мона на Златибору и уплатио 100.000 динара и

боравишну таксу 5.000 динара

28.01. Хотел Мона доставио је фактуру и одобрио нам је провизију 8%.Саставити каслкулацију и извршити књижења

30.01. Саставити Спецификацију трошкова и прокњижити пренос расхода и прихода.

31.01. Салдиради конта временских разграничења.

31.01. Ппрокњижити обрачунати ПДВ

31.01. Саставити Биланс успеха и прокњижити резултат пословања

31.01. Закључити дневник и главну књигу

ПРИМЕР 3 :

Туристичка агенција „Путник“ Београд има на дан 1.01. текуће године следеће стање средстава и извора средстава:

Добављачи за обртна средства 220.000, Купци 150.000, Канцеларијски материјал 200.000. Опрема-Рачунари 600.000, Исправка вредности основних средстава 100.000, Текући рачун 450.000,Грађевински објекти 700.000, Кредити за основна средства 600.000 динара, Ситан инвентар на залихама 200.000 Благајна 20.000 Улози 1.000.000.

1.01. На основу датог стања отворити дневник и главну књигу

5.01. По требовању 12 издато је ситног инвентара у употребу у вредности од 10.000 динара Стопа отписа 50%

9.01. Продали смо аранжман за Скандинавске земље агенције „Холидеј“Крагујевац .Цена аранжмана за две особеизноси 1.200.000 динара.Туристи су уплатили на наш Текући рачун 1.200.000 динара и издат му је ваучер и фискални рачун.

12.01. Донета је одлука о расходу машине. Набавна вредност машинен износи 300.000 динара и отпис 290.000 динара

14.01. Агенција „Холидеј“ нам је испоставила фа 12 за продати аранжман (Скандинавске земље) и признала нам је провизију 8%.Фактура 12 гласи на 1.104.000 динара. Саставити калкулацију и извршити одговарајућа књижења.

17.01. Обрачунати бруто зараде радника за јануар у износу од 20.000 динара. Порези на зараде износе 4.000 и доприноси 5.000 динара

19.01. Стигла је фа 46 за трошкове репрезентације 2.000 динара (ПДВ 300)

25.05. Обрачунати амортизацију за јануар у износу од 7.000 динара

27.01. Туристичка агенција на основу уговора о посредовању са лицеп ПП издала је у најам двокреветни апартман уна 10 дан и наплатила од госта 15.000 динара на име најамнине и 2.000 на име

боравишне таксе.Туриста је готовински уплатио 17.000 динара и издат му је фискални рачун и ваучер.

30.01. Са текућег рачуна исплаћена је закупнина за следећи месец 4.000 динара

31.01. Агенција је извршила обрачун за услуге издавања апартамана са лицем ПП . Обрачуната је провизија (уговорено 5%) и извршена је исплата власнику апартамана.

Саставити калкулацију и извршити одговарајућа књижења.

31.01. Прокњижити обавезе за обрачунати ПДВ

31.01. Салдирати конта временских разграничења

31.01. Саставити биланс успеха и прокњижити резултат пословања.

Добит остаје нераспоређена

ПРИМЕР 4:

ТА „КЛИО“ има на дан 1.01. текуће године следеће стање средстава извора средстава:

Текући рачун 200.000, Купци 150.000, Канцеларијски материјал 300.000.Исправка вредности основних средстава 300.000, Опрема.пословни инвентар 800.000 , Опрема-Рачунари 400.000, Добављачи за обртна средства 250.000, Кредити за основна средства 200.000, Ситан инвентар на залихама 100.000, Улози 1.200.000 динара.

1.01.На основу датог стања саставити почетни биланс и отворити дневник и главн у књигу.

3.01. По требовању 15 је издато и утрошено канцеларијског материјала у вредности од 80.000 динара

7.01. Благајник је исплатио раднику ПП аконтацију за службени пут у износу од 2.000 динара

9.01.Банка Изводом извештава да је са текућег рачуна 6.000 (ПДВ 1.000) динара на име закупнине за следећи месец

12.01.Донета је одлука о расходу рачунара.Набавна вредност машине износи 300.000 динара и отпис 250.000 динара.

14.01. Продат је аранжман агенције „Фалкон“ пут у Египат.Ценаа аранжмана износи 600.000 динара.Клијент је уплатио на наш текући рачун 600.000 динара.Издат је ваучер и фискални рачун.

17.01. Агенција „Фалкон“ нам је испоставила рачун 43 и признала на 5% провизију. Саставити калкулацију и извршити одговарајућа књижења.

17.01. Обрачунати бруто зараде радника за текући месец у износу од 200.000 динара.Порези на зараде износи 40.000 и доприноси 50.000

динара

23.01. Продали смо сопствен и аранжман „Пут у Кападокију“ Цена аранжмана за четворочлану породицу износи 900.000 динара (ПДВ 150.000). Клијент је уплатио на наш текући рачун 900.000 динара.

Према калкулацији цена коштања аранжмана износи 400.000 динара.

24.01. Стигла нам је фактура ино-добављача за услуге у „Кападокији“ и чласи на 400.000динара.

27.01. Стигла је фактура 46 за ПТТ трошкове у текућем месецу 10.000 динара (ПДВ 1.500)

29.01. Обрачунати амортизацију за јануар у износу од 50.000 динара

31.01. Саставити спецификацију трошкова и прокњижити пренос расхода и прихода

31.01. Салдирати конта временских разграничења

31.01. Прокњижити обавезу за обрачунати ПДВ

31.01. Саставити биланс успеха и прокњижити резултат пословања.

Добит се не расподељује.

31.01. Обрачунати порез на резултат и прокњижити

31.01. Закључити рачуне стања.

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон о туризму, Сл.гл. Р.Србије бр.93/2012 и 84/2015.
2. Закон о рачуноводству, Сл.гл. Р.Србије бр.62/2013.
3. Закон о ревизији, Сл.гл.Р.Србије бр.62/2013.
4. Закон о ПДВ, Сл.гл. Р.Србије бр.84/04, 61/05, 61/07 и 93/2012.
5. Закон о порезу на доходак грађана, Сл.гл.Р.Србије бр 112/2015 и 5/2016.
6. Спасић В. Пословање туристичких агенција и организатора путовања, Београд, 2011.
7. Ставрић Б.,Теорија и методологија трошкова,Београд 1982.
8. Шкарић-Јовановић К.Финансијско рачуноводство, Београд 2012.
9. Васиљавић М.Јединствена туристичка услуга и порески третман те услуге,Ревизија, 27/ 2007,Београд.
10. Чачић К.,Пословање предузећа у туризму.2007, Београд.

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
1. РАЧУНОВОДСТВО.....	1
1.1. Контни оквир за предузећа, задруге о предузетнике.....	2
1.2. Књиговодство.....	3
1.3. Документација у књиговодству.....	4
2. ПОСЛОВНЕ КЊИГЕ.....	6
2.1. Инвентар.....	7
2.2. Биланс.....	8
2.3. Дневник.....	10
2.4. Књиговодствени рачуни.....	11
2.4.1. Врсте књиговодствених рачуна.....	12
2.4.2. Правила за књижење на рачунима.....	14
2.5. Књиговодствени механизми.....	15
2.5.1. Пробни биланс.....	15
2.5.2. Закључни лист.....	16
2.5.3. Биланс стања и биланс успеха.....	17
2.5.4. Закључак конта.....	18
3. ПРИБАВЉАЊЕ КАПИТАЛА.....	18
3.1. Сопствени капитал предузећа.....	18
3.1.1. Оснивачки капитал предузетника.....	19
3.1.2. Оснивачки капитал привредног друштва.....	20
3.1.2.1. Капитал друштва лица.....	20
3.1.2.2. Капитал друштва капитала.....	21
3.1.2.2.1. Капитал ДОО.....	21
3.1.2.2.2. Формирање капитала у акционарском друштву.....	22
3.2. Позајмљени капитал.....	25
3.2.1. Дугорочни кредити.....	25
3.2.2. Краткорочни кредити.....	26
3.3. Емитовање овезница као начин прибављања капитала.....	27
4. УЛАГАЊА У ОСНОВНА СРЕДСТВА.....	29
4.1. Стална имовина.....	29
4.2. Прибављање основних средстава.....	30
4.2.1. Куповина основних средстава.....	30
4.2.2. Куповина употребљаваних основних средстава.....	31
4.2.3. Изградња основних средстава.....	32
4.2.4. Пријем основног средства без накнаде.....	34

4.2.5. Вишак основних средстава	34
4.2.6. Мањак основних средстава	35
4.2.7. Расход основних средстава	36
5. КЊИГОВОДСТЕНА ЕВИДЕНЦИЈА МАТЕРИЈАЛА	37
5.1. Евиденција набавке материјала	38
5.2. Нефактурисани материјал	39
5.3. Материјал на путу	41
6. ЕВИДЕНЦИЈА ОБАВЕЗА	42
6.1. Дугорочне обавезе	43
6.1.1. Обавезе по основу дугорочних кредита	43
6.1.2. Обавезе по основу емисије дугорочних хартија од вредности	44
6.2. Краткорочне обавезе	45
6.2.1. Обавезе по основу краткорочних обавеза	45
6.2.2. Обавезе према добављачима	46
6.2.2.1. Исплата преко текућег рачуна	46
6.2.2.2. Исплата меницом	48
6.2.2.3. Исплата акредитивом	50
7. ЕВИДЕНЦИЈА ПОТРАЖИВАЊА	51
7.1. Потраживања од купаца	51
7.2. Потраживања за аконтације за службени пут	52
7.3. Потраживања за мањкове	52
8. ТРОШКОВИ И РАСХОДИ	53
8.1. Трошкови материјала и енергије	54
8.1.1. Трошкови материјала	54
8.1.2. Трошкови енергије	55
8.1.3. Трошкови ситног инвентара	56
8.2. Трошкови производних услуга	58
8.3. Трошкови амортизације	61
8.4. Нематеријални трошкови	62
8.5. Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	63
8.5.1. Обрачун трошкова зарада	63
8.5.2. Остали лични расходи	67
8.6. Финансијски расходи	68
8.6.1. Камате на кредите	69
8.6.2. Затезне камате	69
8.7. Остали расходи	70
8.8. Временска разграничења трошкова	71

9.ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПРИХОДА	73
9.1.Пословни приходи.....	73
9.1.1.Приходи од продаје готових производа и услуга	75
9.1.2.Сумњива и спорна потраживања	77
9.2.Други пословни приходи	78
9.3.Финансијски приходи	78
9.4.Остали приходи.....	80
9.5.Временска разграничења прихода	81
10.УТВРЂИВАЊЕ И РАСПОДЕЛА РЕЗУЛТАТА ПОСЛОВАЊА.....	82
11.ЗАКЉУЧАК ПОСЛОВНИХ КЊИГА	86
12.СПЕЦИФИЧНОСТИ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА	86
12.1.Појам туристичке агенције и послове које обавља	86
12.2.Специфичности послова којима се баве туристичке агенције.....	88
12.3.ПДВ и рачуноводство туристичких агенција	89
12.4.Боравишна такса	90
12.5.Рачуноводствено обухватање појединих врста туристичких услуга	91
12.5.1.Књиговодство туристичких агенција-организатора путовања	91
12.5.1.1.Продаја сопствених туристичких аранжмана	91
12.5.2.Књиговодство посредничких туристичких агенција.....	100
12.5.2.1. Продаја туристичких аранжмана других агенција.....	101
12.5.2.2.Посреднички послови у пружању услуга смештаја.....	102
Када су власници смештајних капацитета физичка лица	
12.5.2.3.Посредовање код продаје карата у друмском саобраћају.....	105
12.5.3.Остали посреднички послови туристичких агенција.....	106
13.ЗАДАЦИ ЗА ВЕЖБУ.....	106
13.1.Почетни биланс и отварање пословних књига.....	106
13.2.Почетни биланс и прибављање финансијских средстава.....	107
13.3.Набавка основних средстава,материјала,потраживања и обавеза.....	108
13.4.Књиговодствено обухватање трошкова и расхода.....	110
13.5.Књиговодствено обухватање прихода	111
13.6.Књижење расхода и прихода.....	112
13.7.Пословање туристичких агенција	115
14. ЛИТЕРАТУРА.....	129